

Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2007/08:70 Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården och tre följdmotioner samt en motion från allmänna motionstiden 2007.

I propositionen föreslås att det införs en ny vårdform – öppen psykiatrisk tvångsvård i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård respektive öppen rättspsykiatrisk vård i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård. Den nya vårdformen får bedrivas utanför sjukvårdsinrättningen och förutsätter bl.a. att patienten behöver iaktta särskilda villkor för att kunna ges nödvändig psykiatrisk vård. Den nya vårdformen beslutas av allmän förvaltningsdomstol efter ansökan av chefsöverläkaren. Till ansökan ska fogas en samordnad vårdplan av vilken ska framgå bl.a. patientens behov av insatser från hälso- och sjukvården respektive socialtjänsten samt vilken enhet vid landstinget, kommunen eller annan huvudman som ansvarar för de insatser som planeras. Regeringen avser att ge Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp och utvärdera vården och stödet till de patienter som överförs till den nya vårdformen.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård samt lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Motionerna avstyrks.

Lagförslagen föreslås träda i kraft den 1 september 2008.

I betänkandet finns två reservationer (v, mp) och (mp) samt ett särskilt yttrande (v).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	7
Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården	7
Propositionen	7
Vårdavgifter vid tvångsvård	11
Motioner	11
Utskottets ställningstagande	12
Reservationer	15
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (v, mp)	15
2. Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård m.fl., punkt 2 (mp)	15
Särskilt yttrande	17
Avslag på propositionen, punkt 1 (v)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Propositionen	18
Följdmotionerna	18
Motion från allmänna motionstiden hösten 2007	19
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	20

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So14 av Elina Linna m.fl. (v) och

2007/08:So15 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 1.

Reservation 1 (v, mp)

2. Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård m.fl.

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,

2. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,

3. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:70 punkterna 1–3 och avslår motion

2007/08:So15 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkandena 2–5.

Reservation 2 (mp)

3. Översyn av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2007/08:So13 av Krister Örnfjäder (s) yrkande 2 och

2007/08:So223 av Ulf Sjösten (m).

Stockholm den 22 april 2008

På socialutskottets vägnar

Kenneth Johansson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth Johansson (c), Ylva Johansson (s), Magdalena Andersson (m), Christer Engelhardt (s), Marianne Kierkemann (m), Tobias Krantz (fp), Marina Pettersson (s), Jan R Andersson (m), Lennart Axelsson (s), Chatrine Pålsson Ahlgren (kd), Margareta B Kjellin (m), Elina Linna (v), Catharina Bråkenhielm (s), Lars-Ivar Ericson (c), Thomas Nihlén (mp), Finn Bengtsson (m) och Ann Arleklo (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2007/08:70 Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården föreslår regeringen att riksdagen antar dess förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar och lag om ändring i sekretesslagen (1980:100). Regeringens förslag till riksdagsbeslut såvitt avser de tre först nämnda lagarna finns i bilaga 1 och samtliga lagförslag finns i bilaga 2.

När det gäller den föreslagna ändringen i sekretesslagen kan nämnas att den bestämmelsen också är föremål för ändringsförslag i proposition 2007/08:126 Patientdatalag m.m., vilken riksdagen ska besluta om senare under våren 2008. För att uppnå en lagteknisk samordning mellan lagförslagen i den delen kommer behandlingen av den föreslagna lagändringen i 14 kap. 2 § sekretesslagen att ske genom *betänkande 2007/08:SoU16 Patientdatalag m.m.*

Med anledning av propositionen har tre motioner väckts. Ett av yrkandena i en av följdmotionerna rör den nyss nämnda bestämmelsen i sekretesslagen. Det yrkandet har därför överlämnats för att behandlas i *betänkande 2007/08:SoU16 Patientdatalag m.m.* Förutom följdmotionerna behandlas i nu aktuellt betänkande en motion från allmänna motionstiden 2007. Motionsyrkandena återges i bilaga 1.

Bakgrund

Den dåvarande regeringen tillkallade i oktober 2003 en nationell psykiatrisamordnare med uppgift att se över frågor som rör arbetsformer, samverkan, samordning, resurser, personal och kompetens inom vård, social omsorg och rehabilitering av personer med psykisk sjukdom och psykiskt funktionshinder (dir. 2003:133). Den nationella psykiatrisamordnaren tillkallade en kommitté som antog namnet Nationell psykiatrisamordning. Psykiatrisamordningens uppdrag upphörde den 30 november 2006.

I sitt arbete gjorde Nationell psykiatrisamordning en översyn av bestämmelserna om permission i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) och lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV). Psykiatrisamordningen överlämnade den 30 mars 2006 promemorian Öppen vård med särskilda villkor (S2006/2928/HS) till regeringen. Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2006/2928/HS).

Nationell psykiatrisamordning överlämnade den 2 november 2006 delbetänkandet Vård och stöd till psykiskt störda lagöverträdare (SOU 2006:91) samt den 27 november 2006 slutbetänkandet Ambition och ansvar – nationell strategi för utveckling av samhällets insatser till personer med psykiska sjukdomar och funktionshinder (SOU 2006:100) till regeringen.

I slutbetänkandet har psykiatrisamordningen bl.a. lämnat förslag till vissa ändringar i LPT när det gäller sekretess för uppgifter inom hälso- och sjukvården. Därutöver har psykiatrisamordningen bedömt att det behövs vissa ändringar i sekretesslagen (1980:100) när det gäller sekretess för uppgifter inom socialtjänst och hälso- och sjukvård. Psykiatrisamordningens förslag och bedömning i den delen behandlas också i propositionen. Slutbetänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Socialdepartementet (S2006/9394/HS).

Regeringen har inhämtat Lagrådets yttrande över lagförslagen och sedan följt de förslag som Lagrådet lämnat.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det införs en ny vårdform – öppen psykiatrisk tvångsvård i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) respektive öppen rättspsykiatrisk vård i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV). Den nya vårdformen får bedrivas utanför sjukvårdsinrättningen och förutsätter bl.a. att patienten behöver iaktta särskilda villkor för att kunna ges nödvändig psykiatrisk vård.

Det föreslås inte någon ändring vad gäller förutsättningarna för intagning i psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård, vilket innebär att tvångsvården alltid måste inledas på sjukvårdsinrättning. Den nya vårdformen är avsedd att därefter kunna anpassas till varje patients individuella behov av vård och insatser och förutsätter ett nära samarbete mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Chefsöverläkaren får ansöka om öppen psykiatrisk tvångsvård eller öppen rättspsykiatrisk vård när han eller hon anser att patienten bör ges sådan vård. Beslut fattas av allmän förvaltningsdomstol. Den nya vårdformen ska följa samma förfarande som gäller i dag i fråga om fortsatt vård respektive särskild utskrivningsprövning. Till chefsöverläkarens ansökan om öppen psykiatrisk tvångsvård respektive öppen rättspsykiatrisk vård ska fogas en samordnad vårdplan, av vilken bl.a. ska framgå patientens behov av insatser från hälso- och sjukvården respektive socialtjänsten samt vilken enhet vid landstinget, kommunen eller annan huvudman som ansvarar för de insatser som planeras. Det ska även framgå vilka beslut kommunen har fattat för att tillgodose patientens behov. Chefsöverläkaren ansvarar för att en samordnad vårdplan upprättas. Vid ansökan om fortsatt öppen psykiatrisk tvångsvård eller öppen rättspsykiatrisk vård ska en uppföljning av den samordnade vårdplanen lämnas in.

I propositionen föreslås vidare en ändring i sekretesslagen som innebär att uppgifter om enskild som vårdas enligt LPT eller LRV ska kunna lämnas, utan hinder av sekretess, mellan myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, om det behövs för att den enskilde ska få nödvändig vård, behandling eller annat stöd.

Regeringen avser att ge Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp och utvärdera vården och stödet till de patienter som överförs till den nya vårdformen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2008.

Utskottets överväganden

Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård och lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Riksdagen avslår motioner om avslag på propositionen samt motioner om vårdplan, mediciner och uppföljning m.m.

Jämför reservationerna 1 (v, mp) och 2 (mp) samt särskilt yttrande (v).

Propositionen

Nuvarande bestämmelser

Grundläggande i den nuvarande regleringen av tvångsvård för psykiskt störda är att patienten ska ha ett behov av att vistas på sjukvårdsinrättning för att få vård. Detta gäller såväl beträffande den som vårdas med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) som den som vårdas med stöd av lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård (LRV).

Enligt nu gällande bestämmelser får en patient ges tillstånd att under viss del av vårdtiden vistas helt utanför sjukvårdsinrättningens område, s.k. permission. Ett sådant tillstånd får ges för visst tillfälle eller vissa återkommande tillfällen samt för en längre period om det finns särskilda skäl att anta att åtgärden är angelägen för att förbereda att tvångsvården upphör. Syftet är att ge patienten möjlighet att successivt förbereda sig inför och anpassa sig till ett liv utanför sjukvårdsinrättningen, och avsikten är att permission för en längre tid endast ska ges i de fall där permissionen är angelägen för att förbereda för att tvångsvården ska upphöra.

Den kritik som riktats mot nuvarande ordning är i huvudsak att patienter som klarar av att under en längre tid vistas utanför sjukvårdsinrättningen i praktiken inte kan anses vara i behov av vård på sjukvårdsinrättning. I en av Socialstyrelsens utvärderingar visas att långa permissioner används i mycket stor utsträckning och på ett sätt som antyder att permissionen inte alltid ges i syfte att låta vården upphöra, och den samlade bilden av Socialstyrelsens utvärderingar är att permissioner ofta används i strid med intentionerna bakom lagstiftningen.

Regeringen bedömer att det finns ett behov av åtgärder när det gäller användningen av långa permissioner. Utformningen av de aktuella bestämmelserna om permission i LPT och LRV stämmer illa överens med de bestämmelser som anger vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för

att någon ska få ges tvångsvård. Hälso- och sjukvårdens och domstolarnas praxis att i hög utsträckning tillåta långa permissioner, trots lagstiftningens inriktning mot en mer begränsad användning av långa permissioner, speglar dessutom ett behov av möjligheter till utslussning som inte tillgodoses genom nuvarande lagstiftning.

Regeringen anser det angeläget att finna lagliga förutsättningar för att ge nödvändig psykiatrisk vård och annat behovsanpassat stöd till de personer som på grund av sin psykiska störning inte kan skrivas ut från tvångsvård, men som inte heller behöver vara intagna vid en sjukvårdsinrättning. Det är också angeläget att skapa möjligheter till en flexibel utslussning där patientens behov är avgörande för hur utslussningen utföras.

En ny vårdform

Regeringen anser således att en ny vårdform bör införas för patienter som på grund av sin psykiska störning – och i förekommande fall risk för återfall i brott – inte kan skrivas ut från tvångsvård, men som inte heller behöver vara intagna vid en sjukvårdsinrättning. Sådana patienter ska inom ramen för tvångsvården kunna överföras till vård utanför sjukvårdsinrättningen.

Någon förändring bör inte göras av förutsättningarna för intagning för tvångsvård i LPT eller överlämnande till rättspsykiatrisk vård enligt bestämmelserna i brottsbalken, och psykiatrisk tvångsvård liksom rättspsykiatrisk vård bör alltså inledas vid en sjukvårdsinrättning.

Den nya vårdformen bör benämnas *öppen psykiatrisk tvångsvård* för dem som vårdas med stöd av LPT respektive *öppen rättspsykiatrisk vård* för dem som vårdas enligt LRV. Särskilda villkor ska föreskrivas för sådan vård. Villkoren ska vara desamma som enligt gällande lagstiftning får föreskrivas en patient som får permission under pågående vård enligt LPT eller LRV nämligen

- skyldighet att underkasta sig medicinering eller annan vård eller behandling,
- skyldighet att hålla kontakt med en viss person,
- skyldighet att vistas på ett hem eller annan institution för vård eller behandling eller att besöka en vårdcentral eller anlita socialtjänsten,
- vistelseort, bostad, utbildning eller arbete,
- förbud att använda berusningsmedel samt
- förbud att vistas på en viss plats eller att ta kontakt med en viss person, eller
- annat som är nödvändigt eller följer av vårdplanen.

Dessa villkor ska gälla både vid vård i den nya vårdformen och vid permission. Permission ska fortsättningsvis ges endast för visst tillfälle eller vissa återkommande tillfällen. Möjligheten att ge en patient tillstånd att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område för en längre tid bör avskaffas.

Den nya vårdformen innebär å ena sidan att tvångsvården utsträcks till att gälla patienter som inte längre har ett oundgängligt behov av sjukhusvård och innebär därmed att de totala vårdtiderna för vissa patienter kommer att förlängas. Å andra sidan innebär den nya vårdformen att chefsöverläkaren kan välja en mindre ingripande vårdform under pågående tvångsvård, vilket med stor sannolikhet leder till att vårdtiderna inne på sjukvårdsinrättningen kan förkortas för vissa patienter. Den nya vårdformen förutsätter att kommunen medverkar aktivt och att det sociala stödet anpassas till personens funktionshinder och behov i övrigt, är av god kvalitet och utförs av personal som har lämplig utbildning. Det förutsätts vidare att både hälso- och sjukvård och socialtjänst bedriver ett aktivt rehabiliteringsarbete med utgångspunkt i patientens behov. Avgörande blir också att huvudmännen kan komma överens om vem som har ansvar för vad och att nödvändiga beslut är fattade när patienten ska ges vård i den nya vårdformen.

Samordnad vårdplan

Vårdplaneringen ska dokumenteras i en *samordnad vårdplan* där det ska framgå vilket landsting och vilken kommun som ansvarar för de insatser som planeras inom hälso- och sjukvården respektive socialtjänsten, och planeringen förutsätter att samråd sker med patienten.

Frågan om överförande till den nya vårdplanen bör prövas av allmän förvaltningsdomstol efter ansökan av chefsöverläkaren. Vid beslutet ska rätten föreskriva de villkor som ska gälla för vården, men rätten ska också kunna överlämna till chefsöverläkaren att besluta de villkor som ska gälla. I sin ansökan ska chefsöverläkaren ange vilka omständigheter som utgör grund för tvångsvården och vilka särskilda villkor som rätten bör föreskriva. När det gäller rättspsykiatrisk vård utgörs grunden naturligtvis av allmän domstols beslut. Vid övergång till öppen rättspsykiatrisk vård bör dock chefsöverläkaren ange de omständigheter som utgör grund för den vården. Till ansökan ska fogas den *samordnade vårdplanen*.

Redan i nuvarande lagstiftning finns krav på att en vårdplan ska upprättas snarast efter det att en patient tagits in för tvångsvård. Av Socialstyrelsens tidigare uppföljningar av den psykiatriska tvångsvården framgår att en vårdplan inte upprättas vid ca 30 % av vårdtillfällena. En sådan ordning är inte försvarbar och är något som fortsatt bör uppmärksammas av Socialstyrelsen inom ramen för tillsynen.

Vårdens innehåll

Utgångspunkten när det gäller vård och behandling är de krav som följer av hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) på bl.a. god kvalitet, respekt för patientens självbestämmande och integritet samt att patientens behov av kontinuitet och säkerhet i vården ska tillgodoses. För hälso- och sjukvårdspersonal finns också en allmän skyldighet att utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet, enligt lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område. Det finns därutöver, när det gäller tvångsvården, en proportionalitetsprincip

som innebär att tvångsåtgärder endast får användas om de står i rimlig proportion till syftet med åtgärden och att mindre ingripande åtgärder ska användas om de är tillräckliga.

Den nuvarande vårdformen är inte avsedd att användas som en möjlighet att slentrianmässigt ge patienten långtidsmedicinering utanför sjukvårdsinrättningen utan att erbjuda andra möjligheter till behandling när det är lämpligt, t.ex. psykoterapi, psykosociala insatser, färdighetsträning och andra rehabiliterande insatser. Vad som aktualiseras i det enskilda fallet får bestämmas i samråd med patienten utifrån bl.a. kraven på vetenskap och beprövad erfarenhet samt proportionalitetsprincipen.

Tidsfrister

Den nya vårdformen ska omfattas av samma tidsfrister som gäller i dag för ansökan om fortsatt vård respektive anmälan om utskrivningsprövning. Utgångspunkten för tidsfristernas beräkning ska vara densamma för såväl patienter som ges psykiatrisk tvångsvård eller rättspsykiatrisk vård utan beslut om särskild utskrivningsprövning som patienter som ges rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning. Utgångspunkten för den s.k. sexmånadersfristens beräkning ska vara från den dag då länsrätten senast meddelade beslut i frågan.

Uppföljning

Socialstyrelsen m.fl. har ifrågasatt om tvångsvård i öppna former minskar behovet av sjukvård samt om vårdformen förbättrar patienternas symtom respektive sociala situation. Regeringen instämmer i att det är angeläget att under de kommande åren noggrant följa upp och utvärdera vården av de patienter som överförs till den nya vårdformen. Viktiga frågor i det sammanhanget är vilka resultat vårdformen får för patienten, landstingen, kommunerna och domstolarna. Andra viktiga frågor är om möjligheterna till en väl fungerande utslussning förbättras samt om vårdformen inneburit att behovet av återkommande intagningar i tvångsvård minskat. Regeringen avser därför att ge Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp införandet och genomförandet av den nya vårdformen.

Ändring i sekretesslagen

Regeringen föreslår ändringar i 14 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100) som innebär att uppgifter om enskild som vårdas enligt LPT eller LRV ska kunna lämnas, utan hinder av sekretess, mellan myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, om det behövs för att den enskilde ska få nödvändig vård, behandling eller annat stöd.

Vårdavgifter vid tvångsvård

Enligt 26 § hälso- och sjukvårdslagen (HSL) får vårdavgifter (avseende såväl öppen som sluten vård) tas ut av patienter enligt grunder som landstinget eller kommunen bestämmer, om inget annat är bestämt. Det finns inte någon särskild reglering när det gäller rättspsykiatrisk vård eller annan tvångsvård.

Sveriges Kommuner och Landsting och regeringen, genom Socialdepartementet, träffar årligen överenskommelser om bl.a. högsta avgift i sluten vård för dem som uppbär sjuklön och sjuk- eller föräldrapenning.

Staten står för kostnaderna för hälso- och sjukvård för häktade och intagna i en kriminalvårdsanstalt. När det gäller den som bereds rättspsykiatrisk vård enligt 1 § andra stycket LRV, dvs. den som bereds rättspsykiatrisk vård efter beslut av domstol, står landstinget eller kommunen för vården. Dessa patienter debiteras vårdavgift liksom andra patienter i sluten vård (med eller utan tvång).

Nationell psykiatrisamordning (SOU 2006:100 s. 435 f.) anser att patienten kan drabbas negativt av att vårdavgifter tas ut från patienter som tvångsvårdas. Man menar att det upplevs som en dubbel börda av patienterna att både tvingas till vård och att vara tvungen att betala den. Obetalda vårdavgifter kan också medföra stora problem för patienten i samband med utskrivning efter en längre tids vårdvistelse. Psykiatrisamordnaren föreslår därför att bestämmelserna i sjukvårdslagstiftningen ses över i samband med en översyn av lagstiftningen för att skapa ett system som förhindrar att någon patient skrivs ut med vårdkulder efter tvångsvård.

Motioner

Avslag på propositionen

I motion So14 av Elina Linna m.fl. (v) och i motion So15 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 1 yrkas att riksdagen ska avslå proposition 2007/08:70 i dess helhet.

Översyn av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

I motion So223 av Ulf Sjösten (m) begärs ett tillkännagivande om behovet av en översyn av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT). Enligt motionären förekommer det i dag att en patient, som inte är i behov av dygnet-runt-vård, under pågående LPT-vård får lämna sjukhuset och överförs till fortsatt kontakt och behandling genom öppenvårdsteam inom psykiatrin. Praxis avviker alltså från lagens bokstav.

Vårdplan

I motion So15 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med en bestämmelse i nuvarande lagstiftning där innehållet i en sådan vårdplan, som nämns i 16 §

lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, specificeras på liknande sätt som föreslås i proposition 2007/08:70 beträffande det nya begreppet *samordnad vårdplan*. I yrkande 3 begärs att regeringen ska återkomma med ett förslag på omvänt kravförhållande som inkluderar möjlighet till särskild avgift för att tillgodose behovet hos människor som fått en vårdplan, men där vårdgivarna inte följer det som står i vårdplanen. Om vårdplanen blir specificerad i enlighet med yrkande 2 kommer den att innehålla beslut om olika insatser. För det fall besluten om dessa insatser inte verkställs i tid bör vederbörande vårdgivare inom t.ex. psykiatrins öppenvård kunna åläggas en särskild avgift.

Medicinering

I motion So13 av Krister Örmfjäder (s) begärs i yrkande 2 ett tillkännagivande om att, för det fall regeringen inte föreslagit så i proposition 2007/08:70, komplettera lagstiftningen och göra det möjligt att ålägga personer som är föremål för öppen psykiatrisk tvångsvård att ta sin medicin.

Patientavgift vid tvångsvård

I motion So15 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) begärs i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen ska utreda och sedan återkomma med förslag om ändrade regler när det gäller möjligheten att ta ut patientavgift vid tvångsvård. En person som tvångsvårdas är skyldig att betala patientavgift och det är fel.

Uppföljning

I motion So15 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om att regeringen ska följa upp den föreslagna reformen och dess följdverkningar.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av ett förslag av Tvångspsykiatrikommittén ändrades lagstiftningen den 1 juli 2000 (prop. 1999/2000:44, bet. 1999/2000:SoU13, rskr. 1999/2000:207). Möjligheten att ge permission till vårdtidens slut avskaffades. I stället infördes en möjlighet att ge permission för en längre period om det finns särskilda skäl att anta att åtgärden är angelägen för att förbereda att tvångsvården upphör. Utskottet konstaterar att det av Socialstyrelsens utvärderingar av den lagändringen har framgått att långa permissioner används i mycket stor utsträckning inom den psykiatriska tvångsvården och på ett sätt som antyder att permissionen inte alltid ges i syfte att låta vården upphöra samt att permissioner ofta används i strid med intentionerna bakom lagstiftningen. Utskottet anser därför i likhet med regeringen att det är angeläget att finna lagliga förutsättningar för att ge nödvändig vård och annat behovsanpassat stöd till de personer som på grund av sin

psykiska störning inte kan skrivas ut från tvångsvård, men som inte heller behöver vara intagna vid en sjukvårdsinrättning samt att skapa möjligheter till en flexibel utslussning där patientens behov är avgörande för hur utslussningen utformas. Motionerna So14 (v) och So15 yrkande 1 (mp) avstyrks.

Av propositionen framgår att vårdplaneringen inför domstolens beslut om den nya vårdformen öppen psykiatrisk tvångsvård respektive öppen rättspsykiatrisk vård ska dokumenteras i en s.k. samordnad vårdplan där det bl.a. ska framgå vilket landsting och vilken kommun som ansvarar för de planerade insatserna. Vidare förutsätts samråd ske med patienten om hans eller hennes behov och att patientens valmöjligheter tillgodoses så långt det är möjligt genom en individuellt anpassad information. Det framgår vidare att vårdformen inte är avsedd att användas som en möjlighet att slentrianmässigt ge patienten långtidsmedicinering utanför sjukvårdsinrättningen utan att erbjuda andra möjligheter till behandling när det är lämpligt. Den föreslagna nya vårdformen förutsätter att kommunen medverkar aktivt och att det sociala stödet anpassas till personens funktionshinder och behov i övrigt samt att både hälso- och sjukvård och socialtjänst bedriver ett aktivt rehabiliteringsarbete med utgångspunkt i patientens behov.

Utskottet noterar vidare att regeringen anger i propositionen att vårdplan, enligt nu gällande lag, inte upprättas vid ca 30 % av vårdtillfällena samt att regeringen anser att detta bör uppmärksammas av Socialstyrelsen inom ramen för tillsynen. Utskottet ser inte nu skäl för utredning om sanktionsavgift vid ej verkställda beslut enligt en sådan vårdplan eller enligt den nya samordnade vårdplanen.

Utskottet anser att det är angeläget att noggrant följa upp och utvärdera vården av de patienter som överförs till den nya vårdformen och noterar att en sådan uppföljning aviseras genom ett kommande uppdrag till Socialstyrelsen.

När det gäller frågan om vårdavgifter vid tvångsvård noterar utskottet att Nationell psykiatrisamordning i sitt betänkande (SOU 2006:100 s. 435 f.) föreslagit att bestämmelserna som gäller detta ska ses över i samband med en kommande översyn av lagstiftningen. Riksdagen bör inte ta något initiativ på området.

Utskottet ställer sig således bakom regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård samt lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Därmed avstyrks motion So15 yrkandena 2–5 (mp).

Motionsyrkandena om möjlighet till villkor om medicinering samt om översyn av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård får anses tillgodosedda genom de föreslagna lagändringarna. Motionerna So13 yrkande 2 (s) och So223 (m) avstyrks.

Regeringens förslag till ändring i 14 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100) är också föremål för ändringsförslag i proposition 2007/08:126 Patientdatalag m.m. som riksdagen ska besluta om senare under våren 2008. För att

uppnå lagteknisk samordning mellan lagförslagen bör därför nu nämnda lagförslag behandlas genom *betänkande 2007/08:SoU16 Patientdatalag m.m.*

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (v, mp)

av Elina Linna (v) och Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår propositionen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08:So14 av Elina Linna m.fl. (v) och 2007/08:So15 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkande 1.

Ställningstagande

Det förslag som lämnas i propositionen är ett av de förslag som presenterades av Nationell psykiatrisamordning under år 2006. Psykiatriutredningen innehåller en mängd förslag för att förbättra den svenska psykiatriska vården och många av dem är välbehövliga. Vi är övertygade om att det behövs stora insatser för att förbättra den psykiatriska vården, men anser att regeringens prioritering är felaktig.

Den föreslagna reformen avser att avskaffa möjligheten att använda permutation vid utslussning och att ersätta den med tvång i öppenvård. Vi kan inte se att reformen innebär någon förbättring för den enskilde. Genom reformen riskerar man en ökning av tvångsmedicinering men också av tvångsvården i tid. Till detta kommer att metoden med tvång i öppenvård har prövats i flera andra länder, och inte i något av dessa fall har man kunnat visa på ökad livskvalitet hos de människor som berörs av den vården. Det finns inte heller någon evidens för att samhällsskyddet skulle förbättras av öppenvård under tvång.

Propositionen bör därmed avslås i sin helhet.

2. Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård m.fl., punkt 2 (mp)

av Thomas Nihlén (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
2. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
3. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2007/08:70 punkterna 1–3 och motion

2007/08:So15 av Thomas Nihlén m.fl. (mp) yrkandena 2–5.

Ställningstagande

Redan i dag sägs i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård (LPT) att det med ansökan om sådan vård ska lämnas en redogörelse för det stöd och den behandling som planeras för patienten under och efter vistelsen på vårdenheten. Enligt Socialstyrelsens uppföljningar saknas en sådan vårdplan vid 30 % av vårdtillfällena inom den psykiatriska tvångsvården. För att komma till rätta med det borde det i dagens lagstiftning införas krav på en sådan specificering motsvarande den som föreslås av regeringen när det gäller den nya *samordnade* vårdplanen. På så sätt skulle en bra utformad vårdplan ligga till grund för villkor i samband med permission. Med en sådan i lag angiven detaljerad vårdplan skulle man dessutom kunna lagstifta om ett omvänt kravförhållande, vilket inkluderar möjlighet till uttag av en särskild avgift från de vårdgivare som inte följer det som står i vårdplanen.

En person som vårdas mot sin vilja är skyldig att betala patientavgift. Jag anser att det är orimligt att behöva betala för integritetskränkande insatser oavsett hur rimliga de kan anses vara och anser att regeringen bör utreda och återkomma med förslag om ändrade regler när det gäller möjligheten att ta ut patientavgift vid tvångsvård.

För det fall att reformen med öppen psykiatrisk tvångsvård genomförs anser jag att det är i högsta grad angeläget att reformen och dess följdverkningar följs upp för att möjliggöra forskning.

Vad jag nu anfört bör ges regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Avslag på propositionen, punkt 1 (v)

Elina Linna (v) anför:

Vänsterpartiet har yrkat avslag på propositionen. Vi förordar en annan inriktning när det gäller reformer rörande den psykiatriska vården.

Svensk psykiatrisk vård dras i dag med stora problem. Att tro att dessa får sin lösning genom införandet av ytterligare en tvångsvårdsform är inte trovärdigt. I psykiatriutredningen presenterades ett antal förslag som borde genomföras först. Vården behöver också tillföras ordentligt med resurser och behandlingsmetoder behöver utvecklas.

Bristen på kontinuitet inom vården upplevs ofta som ett stort problem för att behandling och rehabilitering ska ge önskat resultat. Bristen på specialister i hela vårdkedjan är ett stort problem. Detta leder bland annat till användande av så kallade stafettläkare vilket är både dyrt och dåligt. Många som skulle kunna få hjälp och stöd genom samtal och sociala insatser är i stället hänvisade till medicinering vilket är sämre för såväl patienten som för samhället.

Vänsterpartiet håller med de remissinstanser som uttryckt en oro över att det blir svårare att genomföra insatser som måste ske på frivillig väg. Det blir svårare att motivera och ge förutsättningar för ett liv utan medicinering. Upplevelsen av att åtgärden återintagning kan användas som en repressalie är uppenbar.

Vänsterpartiet anser att frågan om rättssäkerhet för personer inom psykiatrisk tvångsvård inte tas på tillräckligt allvar. Under de senaste åren har den enskildes rättskapacitet på dessa områden inskränkts allt mer. Vi anser också att risken för övermedicinering är uppenbar då tvångsvård i öppenvård kombineras med villkor och risken för att den enskilde patienten blir kvar i tvångsvård under lång tid är överhängande.

Under senare år har också sammanblandningen mellan samhällsskyddet och personer som har behov av vård ökat. Nu föreliggande förslag bidrar till denna sammanblandning. Många exempel som tas pekar på den psykiskt sjukes farlighet. Detta spelar på människors rädsla och riskerar att ytterligare späda på stigmatiseringen. Den enskilde patienten riskerar att bli mer isolerad genom sin ”farlighetsstämpel” och får svårare att delta i samhällslivet och i en verklig rehabilitering.

Slutligen, liksom i så många av regeringens olika produkter, saknas en analys av reformen ur ett genusperspektiv, än mindre innehåller propositionen en könsmaktsanalys. Detta trots att forskningen tydligt visar på olikheter i behandling när det gäller exempelvis förskrivning av vissa läkemedel. Det är en stor brist att frågan om kvinnors och mäns olika villkor och förutsättningar inte berörs.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2007/08:70 Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Följdmotionerna

2007/08:So13 av Krister Örnfjäder (s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om medicinering.

2007/08:So14 av Elina Linna m.fl. (v):

Riksdagen avslår proposition 2007/08:70 Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården.

2007/08:So15 av Thomas Nihlén m.fl. (mp):

1. Riksdagen avslår proposition 2007/08:70 Ny vårdform inom den psykiatriska tvångsvården.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett förtydligat krav på samordnad vårdplan bör läggas till nu gällande lag.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på omvänt kravförhållande som inkluderar möjlighet till särskild avgift.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda och till riksdagen återkomma i frågan om patientavgift vid tvångsvård.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uppföljning av reformen i det fall den införs.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:So223 av Ulf Sjösten (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagen om psykiatrisk tvångsvård.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård

dels att 25 a § ska upphöra att gälla,

dels att 1, 2, 3, 4, 6 b, 7–15, 17, 25, 27, 31, 32, 33, 38 a–42 och 47 §§ samt rubriken närmast före 15 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas tre nya paragrafer, 7 a, 26 och 26 a §§ och närmast före 26 § en ny rubrik av följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny rubrik närmast före 18 § som ska lyda ”Sluten psykiatrisk tvångsvård”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Föreskrifterna i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) gäller all psykiatrisk vård. Kompletterande föreskrifter om psykiatrisk vård som är förenad med frihetsberövande och annat tvång (*tvångsvård*) ges i denna lag.

Föreskrifter om psykiatrisk tvångsvård finns också i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Vad som sägs i denna lag om *en landstingskommun* gäller även en kommun som inte ingår i *en landstingskommun*.

Vad som sägs i denna lag om *ett landsting* gäller även en kommun som inte ingår i *ett landsting*.

Med chefsöverläkare avses i denna lag chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där patienten är inskriven.

2 §

Tvångsvård enligt denna lag ges som sluten psykiatrisk tvångsvård eller, efter sådan vård, som öppen psykiatrisk tvångsvård. Vård som ges när patienten är intagen på en sjukvårdsinrättning benämns sluten psykiatrisk tvångsvård. Annan vård enligt denna lag benämns öppen psykiatrisk tvångsvård.

Tvångsvård enligt denna lag skall syfta till att den som är i oundgängligt behov av sådan psykiatrisk vård som ges efter

Tvångsvården ska syfta till att sätta patienten i stånd att frivilligt medverka till nödvändig vård och ta emot det stöd som han eller hon

intagning på en sjukvårdsinrättning blir i stånd att frivilligt medverka till erforderlig vård och ta emot det stöd som han behöver.

behöver.

3 §¹

Tvångsvård får ges endast om

Tvångsvård får ges endast om patienten lider av en allvarlig psykisk störning och på grund av sitt psykiska tillstånd och sina personliga förhållanden i övrigt

1. patienten lider av en allvarlig psykisk störning,

1. har ett oundgängligt behov av psykiatrisk vård, som inte kan tillgodoses på annat sätt än genom att patienten är intagen på en sjukvårdsinrättning för kvalificerad psykiatrisk dygnetruntvård (sluten psykiatrisk tvångsvård), eller

2. patienten på grund av sitt psykiska tillstånd och sina personliga förhållanden i övrigt har ett oundgängligt behov av psykiatrisk vård, som inte kan tillgodoses på annat sätt än genom att patienten är intagen på en sjukvårdsinrättning för kvalificerad psykiatrisk dygnetruntvård, och

2. behöver iaktta särskilda villkor för att kunna ges nödvändig psykiatrisk vård (öppen psykiatrisk tvångsvård).

3. patienten motsätter sig sådan vård som sägs i 2 eller det till följd av patientens psykiska tillstånd finns grundad anledning att anta att vården inte kan ges med hans samtycke.

En förutsättning för vård enligt denna lag är att patienten motsätter sig sådan vård som sägs i första stycket, eller det till följd av patientens psykiska tillstånd finns grundad anledning att anta att vården inte kan ges med hans eller hennes samtycke.

Tvångsvård får inte ges, om patientens psykiska störning enligt första stycket 1 utgör enbart en utvecklingsstörning.

Tvångsvård får inte ges om patientens psykiska störning enligt första stycket utgör enbart en utvecklingsstörning.

Vid bedömning av vårdbehovet enligt första stycket 2 skall även beaktas, om patienten till följd av

Vid bedömning av vårdbehovet enligt första stycket ska det även beaktas, om patienten till följd av

¹ Senaste lydelse 2000:353.

sin psykiska störning är farlig för annans personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

sin psykiska störning är farlig för annans personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa.

4 §²

Ett beslut om intagning på en sjukvårdsinrättning för tvångsvård får inte fattas utan att ett läkarintyg (*vårdintyg*) har utfärdats, av vilket det framgår att det finns sannolika skäl för att förutsättningarna för tvångsvård av patienten är uppfyllda. Vårdintyget *skall* grundas på en särskild läkarundersökning.

Ett beslut om intagning på en sjukvårdsinrättning för tvångsvård får inte fattas utan att ett läkarintyg (*vårdintyg*) har utfärdats, av vilket det framgår att det finns sannolika skäl för att förutsättningarna för *sluten psykiatrisk* tvångsvård av patienten är uppfyllda. Vårdintyget *ska* grundas på en särskild läkarundersökning.

En undersökning för vårdintyg får företas endast om det finns skälig anledning till det. Undersökningen utförs av en legitimerad läkare. Om undersökningen inte kan utföras med patientens samtycke, får patienten tas om hand för undersökning. Beslut om sådant omhändertagande får fattas endast av läkare i allmän tjänst eller av läkare som enligt avtal med landstinget har till uppgift att utföra undersökningar för vårdintyg.

En undersökning för vårdintyg får företas endast om det finns skälig anledning till det. Undersökningen utförs av en legitimerad läkare. Om undersökningen inte kan utföras med patientens samtycke, får patienten tas om hand för undersökning. Beslut om sådant omhändertagande får fattas endast av *en* läkare i allmän tjänst eller av *en* läkare som enligt avtal med landstinget har till uppgift att utföra undersökningar för vårdintyg.

6 b §³

Frågan om intagning för tvångsvård *skall* avgöras skyndsamt efter undersökning av patienten, senast 24 timmar efter *patientens* ankomst till vårdinrättningen. Ett beslut om intagning får inte grundas på ett vårdintyg som är äldre än fyra dagar.

Frågan om intagning för *sluten psykiatrisk* tvångsvård *ska* avgöras skyndsamt efter undersökning av patienten, senast 24 timmar efter *dennes* ankomst till vårdinrättningen. Ett beslut om intagning får inte grundas på ett vårdintyg som är äldre än fyra dagar.

Beslut *i fråga* om intagning fattas av en chefsöverläkare vid en enhet för psykiatrisk vård. Beslutet får inte fattas av den läkare som har utfärdat vårdintyget.

Beslut om intagning fattas av en chefsöverläkare vid en enhet för psykiatrisk vård. Beslutet får inte fattas av den läkare som har utfärdat vårdintyget.

² Senaste lydelse 2007:244.

³ Senaste lydelse 2000:353.

7 §

Om chefsöverläkaren vid den enhet där patienten vårdas finner att denne bör ges tvångsvård utöver fyra veckor från dagen för beslutet om intagning, skall han före utgången av fyra veckorstiden ansöka hos länsrätten om medgivande till sådan vård.

Om chefsöverläkaren finner att patienten bör ges tvångsvård utöver fyra veckor från dagen för beslutet om intagning, ska chefsöverläkaren före utgången av fyra veckorstiden ansöka hos länsrätten om medgivande till sådan vård. Chefsöverläkaren ska även ansöka hos länsrätten om medgivande till fortsatt vård när han eller hon anser att den psykiatriska tvångsvården bör övergå i öppen eller sluten form.

I ansökan ska det anges om vården avser sluten eller öppen psykiatrisk tvångsvård.

I ansökan skall anges vilka omständigheter som utgör grunden för tvångsvården och vilka överväganden som har gjorts rörande vård i annan form för patienten. Till ansökan skall fogas en redogörelse för det stöd och den behandling som planeras för patienten under och efter vistelsen på vårdenheten.

I ansökan om sluten psykiatrisk tvångsvård ska det anges vilka omständigheter som utgör grund för tvångsvården och vilka överväganden som har gjorts i fråga om vård i annan form för patienten. Till ansökan ska det fogas en redogörelse för det stöd och den behandling som planeras för patienten under och efter vistelsen på vårdenheten.

I ansökan om öppen psykiatrisk tvångsvård ska det anges vilka omständigheter som utgör grund för tvångsvården och vilka särskilda villkor som rätten bör föreskriva. Till ansökan ska det fogas en sådan samordnad vårdplan som avses i 7 a §.

7 a §

En samordnad vårdplan ska innehålla uppgifter om

– det bedömda behovet av insatser från landstingets hälso- och sjukvård och kommunens socialtjänst eller hälso- och sjukvård,

– beslut om insatser,

– vilken enhet vid landstinget eller kommunen som ansvarar för respektive insats, och

– eventuella åtgärder som vidtas av andra än landstinget eller kommunen.

Vårdplanen ska upprättas av chefsöverläkaren, om han eller hon bedömer att patienten kommer att vara i behov av insatser enligt första stycket i samband med öppen psykiatrisk tvångsvård. Vårdplanen ska utformas i samarbete mellan de enheter vid kommunen eller landstinget som svarar för insatserna. Vårdplanen är upprättad när den har justerats av enheterna.

Chefsöverläkaren ska underätta berörd enhet vid landsting, kommun eller annan huvudman om beslut om öppen psykiatrisk tvångsvård.

Rätten *skall* på ansökan enligt 7 § besluta i frågan om fortsatt tvångsvård. *Om rätten bifaller ansökan, får vården pågå under högst fyra månader, räknat från dagen för beslutet om intagning.*

Efter ansökan av chefsöverläkaren får rätten medge att tvångsvården fortsätter utöver den längsta tiden enligt 8 §. Medgivande får lämnas för högst sex månader åt gången, räknat från prövningstillfället.

En ansökan enligt första stycket *skall* ha kommit in till länsrätten innan tiden för gällande beslut om tvångsvård har löpt ut. Föreskrifterna i 7 § andra stycket tillämpas *beträffande* en ansökan enligt denna paragraf.

8 §

Rätten *ska* på ansökan enligt 7 § besluta i frågan om fortsatt vård i form av slutet eller öppen psykiatrisk tvångsvård.

Om rätten bifaller ansökan, får vården pågå under högst fyra månader, räknat från dagen för beslutet om intagning.

9 §

På ansökan av chefsöverläkaren får rätten medge att tvångsvården fortsätter i form av öppen eller slutet psykiatrisk tvångsvård utöver den längsta tiden enligt 8 §. Medgivande får lämnas för högst sex månader åt gången, räknat från den dag då länsrätten meddelar beslut i frågan.

En ansökan enligt första stycket *ska* ha kommit in till länsrätten innan tiden för gällande beslut om tvångsvård har löpt ut. Föreskrifterna i 7 § andra–fjärde styckena och 7 a § tillämpas på en ansökan enligt denna paragraf.

Till ansökan om fortsatt öppen psykiatrisk tvångsvård ska det fogas en uppföljning av den samordnade vårdplanen.

10 §

Har en ansökan enligt 7 eller 9 § kommit in till länsrätten, får tvångsvården fortsätta i avvaktan på rättsens beslut. Avslår rätten ansökan, *skall* vården upphöra omedelbart.

Har en ansökan enligt 7 eller 9 § kommit in till länsrätten, får tvångsvården fortsätta i avvaktan på *länsrättens* beslut. *Om vården fortsätter ska den ges i den form som föreskrivs i det senaste beslutet om tvångsvård.* Avslår rätten ansökan, *ska* vården upphöra omedelbart.

11 §⁴

Om en patient är intagen på en sjukvårdsinrättning för frivillig psykiatrisk vård, får chefsöverläkaren vid den enhet där patienten vårdas besluta om tvångsvård när

1. *förutsättningarna enligt 3 § är uppfyllda* och

2. patienten till följd av sin psykiska störning kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon annan.

Ett sådant beslut får inte fattas utan att ett vårdintyg har utfärdats av en annan läkare än chefsöverläkaren. I fråga om vårdintyg gäller bestämmelserna i 4 § och 5 § första och andra styckena. Beslut om vård enligt första stycket *skall* fattas senast 24 timmar efter det att vårdintyg har utfärdats. Det som sägs i 6 och 6 a §§ gäller också vid övergång från frivillig vård till tvångsvård enligt första stycket.

Om en patient är intagen på en sjukvårdsinrättning för frivillig psykiatrisk vård, får chefsöverläkaren vid den enhet där patienten vårdas besluta om *sluten psykiatrisk* tvångsvård när

1. *de förutsättningar som anges i 3 § första stycket 1 och andra stycket är uppfyllda*, och

Ett sådant beslut får inte fattas utan att ett vårdintyg har utfärdats av en annan läkare än chefsöverläkaren. I fråga om vårdintyg gäller bestämmelserna i 4 § och 5 § första och andra styckena. Beslut om vård enligt första stycket *ska* fattas senast 24 timmar efter det att vårdintyg har utfärdats. Det som sägs i 6 och 6 a §§ gäller också vid övergång från frivillig vård till tvångsvård enligt första stycket.

12 §⁵

När beslut har fattats om tvångsvård enligt 11 §, *skall* beslutet av chefsöverläkaren senast dagen efter beslutet underställas länsrättens prövning.

Anser chefsöverläkaren att tvångsvården bör fortsätta *skall* han senast inom fyra dagar från

När beslut har fattats om *sluten psykiatrisk* tvångsvård enligt 11 §, *ska* beslutet av chefsöverläkaren senast dagen efter beslutet underställas länsrättens prövning.

Anser chefsöverläkaren att tvångsvården bör fortsätta *ska* han *eller hon* senast inom fyra dagar

⁴ Senaste lydelse 2000:353.

⁵ Senaste lydelse 2000:353.

dagen för beslutet om tvångsvård ansöka hos länsrätten om medgivande till *att tvångsvården fortsätter*. Det som sägs i 7 § andra stycket skall därvid tillämpas.

från dagen för beslutet om *sluten psykiatrisk tvångsvård* ansöka hos länsrätten om medgivande till *fortsatt vård*. Det som sägs i 7 § andra–fjärde styckena och 7 a § ska därvid tillämpas.

13 §

Om rätten *medger att tvångsvård som har beslutats* enligt 11 § fortsätter, får den pågå under högst fyra månader, räknat från dagen för chefsöverläkarens beslut. I fråga om tvångsvård utöver denna tid tillämpas samma bestämmelser som vid fortsatt tvångsvård enligt 9 §.

Om rätten *bifaller en ansökan* enligt 12 § andra stycket, får tvångsvården pågå under högst fyra månader, räknat från dagen för chefsöverläkarens beslut. I fråga om tvångsvård utöver denna tid tillämpas samma bestämmelser som vid fortsatt tvångsvård enligt 9 §.

14 §⁶

När rättspsykiatrisk vård *skall upphöra* i fall som avses i 15 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, får chefsöverläkaren *vid den enhet där patienten vårdas, utan hinder av att vårdintyg inte har utfärdats*, besluta om tvångsvård enligt denna lag, om *förutsättningarna enligt 3 § föreligger*.

När rättspsykiatrisk vård *ska upphöra* i fall som avses i 15 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård får chefsöverläkaren besluta om *sluten psykiatrisk tvångsvård* enligt denna lag *trots att vårdintyg inte har utfärdats, om de förutsättningar som anges i 3 § första stycket 1 och andra stycket är uppfyllda*.

Föreskrifterna i 6 b § gäller inte i de fall som avses i första stycket. I stället tillämpas föreskrifterna i 12 § andra stycket och 13 §, varvid ett beslut enligt denna paragraf jämställs med beslut enligt 11 §.

Vården

Vård enligt denna lag ges på en sjukvårdsinrättning som drivs av *en landstingskommun*.

Om det finns synnerliga skäl, får regeringen bestämma att vård får ges även på annan vårdinrättning. På *inrättningen skall tillämpas vad* i denna lag sägs om sjukvårdsinrättning som drivs av *en landstingskommun*.

Gemensamma bestämmelser om vården

15 §

Vård enligt denna lag ges på en sjukvårdsinrättning som drivs av *ett landsting*.

Om det finns synnerliga skäl, får regeringen bestämma att vård får ges även på *någon annan vårdinrättning*. På *en sådan inrättning ska tillämpas det som* i denna lag sägs om sjukvårdsinrättning som drivs av *ett landsting*.

⁶ Senaste lydelse 2000:353.

17 §⁷

I fråga om behandlingen under vårdtiden *skall* samråd äga rum med patienten när det kan ske. Samråd *skall* ske också med patientens närstående, om det inte är olämpligt. Frågor om behandlingen avgörs ytterst av chefsöverläkaren *vid den enhet där patienten vårdas*.

Behandlingsåtgärderna *skall* anpassas till vad som krävs för att uppnå syftet med tvångsvården enligt 2 §.

I fråga om behandlingen under vårdtiden *ska* samråd äga rum med patienten när det kan ske. Samråd *ska* ske också med patientens närstående, om det inte är olämpligt. Frågor om behandlingen avgörs ytterst av chefsöverläkaren.

Behandlingsåtgärderna *ska* anpassas till vad som krävs för att uppnå syftet med tvångsvården enligt 2 § *andra stycket*.

25 §⁸

Chefsöverläkaren får ge en patient tillstånd att under en viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårdsinrättningens område. Tillståndet får ges för visst tillfälle eller för vissa återkommande tillfällen. *Tillståndet får också ges för en längre period, om det finns särskilda skäl att anta att åtgärden är angelägen för att förbereda att tvångsvården upphör*. Tillstånd får ges endast under förutsättning att det står i överensstämmelse med vårdplanen.

Chefsöverläkaren får ge en patient tillstånd att under en viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårdsinrättningens område. Tillståndet får ges för *ett* visst tillfälle eller för vissa återkommande tillfällen. Tillstånd får ges endast under förutsättning att det står i överensstämmelse med vårdplanen.

Ett tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område får förenas med sådana villkor som anges i 26 § tredje stycket.

Chefsöverläkaren får återkalla ett tillstånd som avses i första stycket om förhållandena kräver det.

Öppen psykiatrisk tvångsvård**26 §⁹**

Den som ges öppen psykiatrisk tvångsvård får vistas utanför sjukvårdsinrättningen.

Vid beslut om öppen psykiatrisk tvångsvård ska rätten föreskriva

⁷ Senaste lydelse 2000:353.

⁸ Senaste lydelse 2000:353.

⁹ Tidigare 26 § upphävd genom 2000:353.

de särskilda villkor enligt 3 § första stycket 2 som ska gälla för vården. Rätten får överlämna åt chefsöverläkaren att besluta om dessa villkor. När det finns skäl för det, får rätten återta denna beslutanderätt.

De särskilda villkoren får avse

- skyldighet att underkasta sig medicinering eller annan vård eller behandling,
- skyldighet att hålla kontakt med en viss person,
- skyldighet att vistas på ett hem eller annan institution för vård eller behandling eller att besöka en vårdcentral eller anlita socialtjänsten,
- vistelseort, bostad, utbildning eller arbete,
- förbud mot att använda berusningsmedel,
- förbud mot att vistas på en viss plats eller att ta kontakt med en viss person, eller
- annat som är nödvändigt eller följer av vårdplanen.

26 a §

Chefsöverläkaren får besluta att en patient som ges öppen psykiatrisk tvångsvård åter ska ges sluten psykiatrisk tvångsvård om

1. de förutsättningar som anges i 3 § första stycket 1 och andra stycket är uppfyllda, och
2. rättens beslut om fortsatt vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för patientens eller annans hälsa eller personliga säkerhet.

Anser chefsöverläkaren att den slutna psykiatriska tvångsvården bör fortsätta, ska han eller hon senast fyra dagar från dagen för beslutet ansöka hos länsrätten om medgivande till fortsatt sådan vård. Föreskrifterna i 7 § tredje stycket tillämpas på en sådan ansökan.

Har en ansökan enligt andra stycket kommit in till länsrätten,

får den slutna psykiatriska tvångsvården fortsätta i avvaktan på länsrättens beslut.

Om rätten medger att den slutna psykiatriska tvångsvården ska fortsätta, får den pågå under högst sex månader räknat från den dag länsrätten meddelar beslut i frågan. I fråga om tvångsvård utöver denna tid tillämpas samma bestämmelser som vid fortsatt tvångsvård enligt 9 §.

Om chefsöverläkaren inte ansöker om fortsatt sluten psykiatrisk tvångsvård enligt andra stycket eller om rätten avslår chefsöverläkarens ansökan om sådan vård, ska det tidigare beslutet om öppen psykiatrisk tvångsvård kvarstå.

27 §

När det inte längre finns förutsättningar för tvångsvård, *skall* chefsöverläkaren *vid den enhet där patienten vårdas* genast besluta att tvångsvården skall upphöra. Frågan om tvångsvårdens upphörande skall övervägas fortlöpande.

När det inte längre finns förutsättningar för tvångsvård, *ska* chefsöverläkaren genast besluta att tvångsvården *ska* upphöra. Frågan om tvångsvårdens upphörande *ska* övervägas fortlöpande.

31 §¹⁰

Chefsöverläkaren *vid den enhet där patienten vårdas skall* anmäla till en sådan nämnd som avses i 30 § när det kan finnas skäl att utse en stödperson.

Chefsöverläkaren *ska* anmäla till en sådan nämnd som avses i 30 § när det kan finnas skäl att utse en stödperson.

Har stödperson för patienten inte redan utsetts, *skall* anmälan alltid göras när

Har *en* stödperson för patienten inte redan utsetts, *ska* anmälan alltid göras när

1. chefsöverläkaren ansöker om medgivande till tvångsvård enligt 7, 12 eller 14 §,

2. patienten överklagar chefsöverläkarens beslut om intagning enligt 6 b §,

3. patienten överklagar chefsöverläkarens beslut att avslå en begäran att tvångsvården *skall* upphöra.

3. patienten överklagar chefsöverläkarens beslut att avslå en begäran *om* att tvångsvården *ska* upphöra.

I en sådan anmälan *skall* chefsöverläkaren ange patientens in-

I en sådan anmälan *ska* chefsöverläkaren ange patientens in-

¹⁰ Senaste lydelse 2000:353.

ställning till att få en stödperson. Nämnden *skall*, om patienten inte har uttryckt en klar uppfattning, kontakta patienten eller vårdpersonal med kännedom om patienten för att få besked om patienten vill ha en stödperson.

När tvångsvården av en patient, för vilken stödperson utsetts, har upphört, *skall* chefsöverläkaren snarast möjligt underrätta nämnden om detta och om *i fall* stödpersonens uppdrag fortsätter därefter.

ställning till att få en stödperson. Nämnden *ska*, om patienten inte har uttryckt en klar uppfattning, kontakta patienten eller vårdpersonal med kännedom om patienten för att få besked om *hur* patienten vill ha en stödperson.

När tvångsvården av en patient, för vilken stödperson utsetts, har upphört, *ska* chefsöverläkaren snarast möjligt underrätta nämnden om detta och om *hur* stödpersonens uppdrag fortsätter därefter.

32 §¹¹

Patienten får hos länsrätten överklaga chefsöverläkarens beslut om intagning för tvångsvård enligt 6 b, 11 eller 14 §. Ett sådant överklagande *skall* anses innefatta även en begäran att tvångsvården *skall* upphöra.

Innan länsrätten prövar ett överklagande enligt första stycket, *skall* rätten utan dröjsmål förelägga chefsöverläkaren att yttra sig i de hänseenden som anges i 7 § *andra* stycket.

Patienten får hos länsrätten överklaga ett beslut om inskränkning enligt 20 a § eller om övervakning enligt 22 a §.

Patienten får hos länsrätten överklaga chefsöverläkarens beslut om intagning för tvångsvård enligt 6 b, 11 eller 14 §. Ett sådant överklagande *ska* anses innefatta även en begäran *om* att tvångsvården *ska* upphöra.

Patienten får även överklaga chefsöverläkarens beslut enligt 26 a §. Ett sådant överklagande ska anses innefatta en begäran om att den slutna psykiatriska tvångsvården ska upphöra.

Innan länsrätten prövar ett överklagande enligt första *eller andra* stycket, *ska* rätten utan dröjsmål förelägga chefsöverläkaren att yttra sig i de hänseenden som anges i 7 § *tredje* stycket.

33 §¹²

Patienten får hos länsrätten överklaga ett annat beslut av chefsöverläkaren enligt denna lag som innebär

1. avslag på en begäran att tvångsvården *skall* upphöra,
2. förordnande enligt 24 § om förstöring eller försäljning av egendom,
3. avslag på en begäran om tillstånd enligt 25 § att vistas utanför

1. avslag på en begäran *om* att tvångsvården *ska* upphöra,
3. avslag på en begäran om tillstånd enligt 25 § att vistas utanför

¹¹ Senaste lydelse 2006:663.

¹² Senaste lydelse 2000:353.

vårdinrättningens område eller meddelande av villkor enligt 25 a § i samband med en sådan vistelse, *eller*

4. återkallelse enligt 25 § *andra* stycket av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område.

vårdinrättningens område eller meddelande av villkor i samband med en sådan vistelse,

4. återkallelse enligt 25 § *tredje* stycket av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område, *eller*

5. meddelande av villkor i samband med öppen psykiatrisk tvångsvård enligt 26 § *andra och tredje styckena*.

I övrigt får beslut av chefsöverläkaren enligt denna lag inte överklagas. Chefsöverläkaren får inte överklaga rättsens beslut enligt denna lag.

När ett beslut av chefsöverläkaren överklagas, *skall* överklagandet ges in till länsrätten. Länsrätten prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid. Har överklagandet kommit in för sent, *skall* länsrätten avvisa det, om förseningen inte beror på att chefsöverläkaren har lämnat patienten en felaktig underrättelse om hur man överklagar. Överklagandet *skall* inte avvisas, om det har kommit in till chefsöverläkaren innan tiden för överklagande har gått ut. I ett sådant fall *skall* chefsöverläkaren omedelbart vidarebefordra överklagandet till länsrätten.

När ett beslut av chefsöverläkaren överklagas, *ska* överklagandet ges in till länsrätten. Länsrätten prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid. Har överklagandet kommit in för sent, *ska* länsrätten avvisa det, om förseningen inte beror på att chefsöverläkaren har lämnat patienten en felaktig underrättelse om hur man överklagar. Överklagandet *ska* inte avvisas, om det har kommit in till chefsöverläkaren innan tiden för överklagande har gått ut. I ett sådant fall *ska* chefsöverläkaren omedelbart vidarebefordra överklagandet till länsrätten.

38 a §¹³

I mål hos allmän förvaltningsdomstol om medgivande till fortsatt tvångsvård enligt 7, 9, 12 eller 14 § och vid överklagande enligt 32 eller 33 § av beslut om intagning för tvångsvård, om avslag på en begäran att tvångsvården skall upphöra, om inskränkning enligt 20 a § eller om övervakning enligt 22 a § skall offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Offentligt biträde för den som åtgärden avser ska förordnas i mål hos allmän förvaltningsdomstol, om målet gäller

1. beslut om intagning för tvångsvård enligt 6 b, 11 eller 14 §,

2. medgivande till fortsatt tvångsvård enligt 7, 9, 12 eller 14 §,

3. beslut om slutna psykiatrisk tvångsvård enligt 26 a §,

4. avslag på en begäran om att tvångsvården ska upphöra,

5. beslut om inskränkning enligt

¹³ Senaste lydelse 2006:663.

20 a §, eller

6. beslut om övervakning enligt 22 a §.

Offentligt biträde ska dock inte förordnas, om det måste antas att det inte finns något behov av ett biträde.

39 §¹⁴

Chefsöverläkaren får uppdra åt en erfaren läkare vid sjukvårdsinrättningen med specialistkompetens inom någon *gren av psykiatri* att fullgöra uppgifter som chefsöverläkaren har enligt denna lag. Om det finns särskilda skäl, får chefsöverläkaren lämna sådant uppdrag åt en annan läkare vid sjukvårdsinrättningen, dock inte *såvitt* gäller

1. beslut enligt 6 b § om intagning,
2. beslut enligt 11 § om övergång från frivillig vård till tvångsvård,
3. ansökan enligt 7, 9, 12 eller 14 § om medgivande till att tvångsvården fortsätter,
4. beslut enligt 17 § första stycket sista meningen om behandlingen,
5. beslut enligt 19 § andra stycket om fastspänning,
6. beslut enligt 20 § andra stycket om avskiljande,
7. beslut enligt 20 a § om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster,
8. beslut enligt 22 a § om övervakning av försändelser, *eller*
9. beslut om upphörande av sådan inskränkning eller övervakning som anges i 7 och 8.

Chefsöverläkaren får uppdra åt en erfaren läkare vid sjukvårdsinrättningen med specialistkompetens inom någon *av de psykiatriska specialiteterna* att fullgöra uppgifter som chefsöverläkaren har enligt denna lag. Om det finns särskilda skäl, får chefsöverläkaren lämna sådant uppdrag åt en annan läkare vid sjukvårdsinrättningen, dock inte *när det* gäller

8. beslut enligt 22 a § om övervakning av försändelser,
9. beslut om upphörande av sådan inskränkning eller övervakning som anges i 7 och 8, *eller*
10. beslut *eller* ansökan om *sluten psykiatrisk tvångsvård* enligt 26 a §.

40 §

Regeringen eller, *efter regeringens bemyndigande, socialstyrelsen* får medge undantag från kravet i 4 § på att läkare som utför undersökning för vårdintyg *skall* vara legitimerad och från kravet i 39 § på specialistkompetens.

Om regeringen enligt 15 § andra stycket bestämt att vård enligt

Regeringen eller *den myndighet som regeringen bestämmer* får medge undantag från kravet i 4 § på att läkare som utför undersökning för vårdintyg *ska* vara legitimerad och från kravet i 39 § på specialistkompetens.

Om regeringen enligt 15 § andra stycket bestämt att vård enligt

¹⁴ Senaste lydelse 2006:663.

denna lag får ges på någon annan vårdinrättning än en sådan som drivs av *en landstingskommun*, *skall* regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, uppdra åt erfaren läkare med specialistkompetens inom någon *gren av psykiatrin* att i *tillämpliga delar* fullgöra de uppgifter som enligt denna lag ankommer på chefsöverläkare.

denna lag får ges på någon annan vårdinrättning än en sådan som drivs av *ett landsting*, *ska* regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, uppdra åt *en* erfaren läkare med specialistkompetens inom någon *av de psykiatriska specialiteterna* att fullgöra de uppgifter som enligt denna lag ankommer på chefsöverläkare.

41 §

Beslut om intagning på en sjukvårdsinrättning samt ansökan enligt 7, 9, 12 *eller* 14 § och medgivande i anledning av en sådan ansökan fortsätter att gälla, om patienten överförs till en annan sjukvårdsinrättning utan att beslut har fattats om att tvångsvården *skall* upphöra.

Beslut om intagning på en sjukvårdsinrättning samt ansökan enligt 7, 9, 12, 14 *eller* 26 a § och medgivande *med* anledning av en sådan ansökan fortsätter att gälla, om patienten överförs till en annan sjukvårdsinrättning utan att beslut har fattats om att tvångsvården *ska* upphöra.

42 §

Regeringen eller, *efter regeringens bemyndigande*, *socialstyrelsen* *skall* för viss tid förordna särskilda sakkunniga att bistå rätten.

Regeringen eller *den myndighet som regeringen bestämmer* *ska* för viss tid förordna särskilda sakkunniga att bistå rätten.

47 §

Om det finns skälig anledning att anta att någon lider av en allvarlig psykisk störning och är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller i övrigt behöver omedelbar hjälp, får polismyndigheten tillfälligt omhändertaga honom i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge honom sådan hjälp. Den omhändertagne får föras till en sjukvårdsenhet som kan ge stöd och behandling.

Om det finns skälig anledning att anta att någon lider av en allvarlig psykisk störning och är farlig för annans personliga säkerhet eller eget liv eller i övrigt behöver omedelbar hjälp, får polismyndigheten tillfälligt omhändertaga honom *eller henne* i väntan på att hälso- och sjukvårdspersonal kan ge honom *eller henne* sådan hjälp. Den omhändertagne får föras till en sjukvårdsenhet som kan ge stöd och behandling.

Polismyndigheten *skall* lämna biträde på begäran av

1. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen för att han *skall* kunna genomföra en undersökning för vårdintyg,

Polismyndigheten *ska* lämna biträde på begäran av

1. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen för att han *eller hon* *ska* kunna genomföra en undersökning för vårdintyg,

2. en läkare som avses i 4 § andra stycket sista meningen eller av chefsöverläkaren för att föra patienten till en sjukvårdsinrättning sedan vårdintyg har utfärdats,

3. chefsöverläkaren för att återföra en patient som har lämnat vårdinrättningen utan tillstånd, *eller*

4. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut eller tillståndet har återkallats.

3. chefsöverläkaren för att återföra en patient som har lämnat vårdinrättningen utan tillstånd,

4. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut eller tillståndet har återkallats, *eller*

5. chefsöverläkaren för att återföra en patient till vårdinrättningen, om denne inte har återvänt dit sedan beslut om sluten psykiatrisk tvångsvård har fattats.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2008.

2. En ansökan om tillstånd att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område ska prövas enligt äldre föreskrifter om den kommit in till chefsöverläkaren före ikraftträdandet.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård

dels att 2, 3, 6, 8–10, 11, 12–16, 18, 20, 21 c–23, 26 och 28 §§ samt rubrikerna närmast före 6 och 12 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas sju nya paragrafer, 3 a–3 d, 12 a, 16 a och 16 b §§ samt närmast före 8, 15 och 16 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny rubrik närmast före 17 § som ska lyda "Avvisning, utvisning m.m."

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Föreskrifterna i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) om skyldighet för *en landstingskommun* att erbjuda hälso- och sjukvård gäller även rättspsykiatrisk vård.

Vad som sägs i denna lag om *en landstingskommun* gäller också en kommun som inte ingår i *en landstingskommun*.

Föreskrifterna i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) om skyldighet för *ett landsting* att erbjuda hälso- och sjukvård gäller även rättspsykiatrisk vård.

Vad som sägs i denna lag om *ett landsting* gäller också en kommun som inte ingår i *ett landsting*.

Med chefsöverläkare avses i denna lag chefsöverläkaren vid den sjukvårdsinrättning där patienten är inskriven.

3 §

Föreskrifter om beslut av domstol om överlämnande till rättspsykiatrisk vård finns i 31 kap. 3 § brottsbalken.

Rättspsykiatrisk vård som avses i första stycket ges som sluten rättspsykiatrisk vård eller, efter sådan vård, som öppen rättspsykiatrisk vård. Vård som ges när patienten är intagen på en sjukvårdsinrättning benämns sluten rättspsykiatrisk vård. Annan vård enligt denna lag benämns öppen rättspsykiatrisk vård.

3 a §

Den som ges rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken utan beslut om särskild utskrivningsprövning får ges öppen rättspsykiatrisk vård om han eller

hon

1. lider av en allvarlig psykisk störning, och

2. på grund av sitt psykiska tillstånd och sina personliga förhållanden i övrigt behöver iaktta särskilda villkor för att kunna ges nödvändig psykiatrisk vård.

En patient som ges öppen rättspsykiatrisk vård med stöd av första stycket får åter ges sluten rättspsykiatrisk vård, om hans eller hennes psykiska tillstånd eller personliga förhållanden i övrigt har förändrats på ett sådant sätt att behovet av rättspsykiatrisk vård inte längre kan tillgodoses utanför sjukvårdsinrättningen.

3 b §

Den som ges rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med beslut om särskild utskrivningsprövning får ges öppen rättspsykiatrisk vård om

1. han eller hon fortfarande lider av en psykisk störning,

2. det inte längre är påkallat att han eller hon är intagen på en sjukvårdsinrättning för kvalificerad psykiatrisk dygnetruntvård som är förenad med frihetsberövande och annat tvång, och

3. han eller hon på grund av sitt psykiska tillstånd, sina personliga förhållanden i övrigt eller risken för återfall i brottslighet som är av allvarligt slag behöver iaktta särskilda villkor för att kunna ges nödvändig psykiatrisk vård.

En patient som ges öppen rättspsykiatrisk vård med stöd av första stycket får åter ges sluten rättspsykiatrisk vård om

1. det på grund av risken för återfall i brottslighet som är av allvarligt slag är påkallat att han eller hon är intagen på en sjukvårdsinrättning, eller

2. hans eller hennes psykiska tillstånd eller personliga förhåll-

anden i övrigt har förändrats på ett sådant sätt att behovet av rättspsykiatrisk vård inte längre kan tillgodoses utanför sjukvårdsinrättningen.

3 c §

Chefsöverläkaren får besluta att en patient som ges öppen rättspsykiatrisk vård med stöd av 3 a § första stycket åter ska ges slutna rättspsykiatrisk vård om

1. de förutsättningar som anges i 3 a § andra stycket är uppfyllda, och

2. rättens beslut om fortsatt vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för patientens eller annans hälsa eller personliga säkerhet.

Anser chefsöverläkaren att den slutna rättspsykiatriska vården bör fortsätta ska han eller hon senast inom fyra dagar från beslutet ansöka hos länsrätten om medgivande till sådan vård.

Har en ansökan enligt andra stycket kommit in till länsrätten får den slutna rättspsykiatriska vården fortsätta i avvaktan på länsrättens beslut.

Om rätten medger att den slutna rättspsykiatriska vården ska fortsätta, får den pågå under högst sex månader, räknat från den dag länsrätten meddelar beslut i frågan. I fråga om rättspsykiatrisk vård utöver denna tid tillämpas samma bestämmelser som vid fortsatt vård enligt 12 a §.

Om chefsöverläkaren inte ansöker om fortsatt slutna rättspsykiatrisk vård enligt andra stycket eller om rätten avslår chefsöverläkarens ansökan, ska det tidigare beslutet om öppen rättspsykiatrisk vård kvarstå.

3 d §

Chefsöverläkaren får besluta att en patient som ges öppen rättspsykiatrisk vård med stöd av 3 b §

första stycket åter ska ges sluten rättspsykiatrisk vård om

1. de förutsättningar som anges i 3 b § andra stycket är uppfyllda, och

2. rättens beslut om fortsatt vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för patientens eller annans hälsa eller personliga säkerhet.

Chefsöverläkaren ska inom fyra dagar från beslutet lämna in en anmälan till länsrätten enligt 16 a §.

Vården

Rättspsykiatrisk vård ges på en sjukvårdsinrättning som drivs av ett landsting.

Gemensamma bestämmelser om vården

6 §¹

Rättspsykiatrisk vård ges på en sjukvårdsinrättning som drivs av ett landsting. *Den som ges öppen rättspsykiatrisk vård får vistas utanför en sådan sjukvårdsinrättning.*

Vid rättspsykiatrisk vård gäller i tillämpliga delar 15 a–17 §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

På en enhet för rättspsykiatrisk undersökning får rättspsykiatrisk vård ges åt den som genomgår undersökning.

Sluten rättspsykiatrisk vård

8 §²

Vid rättspsykiatrisk vård gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 15 a–24 §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

Beträffande den som är anhållen, häktad eller intagen i eller skall förpassas till kriminalvårdsanstalt får Kriminalvården i särskilda fall, om det är påkallat från ordnings- eller säkerhetssynpunkt, besluta om särskilda inskränkningar i rätten att ta emot eller skicka för-

Vid sluten rättspsykiatrisk vård enligt denna lag gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 18–24 §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

I fråga om den som är anhållen, häktad eller intagen i eller ska förpassas till kriminalvårdsanstalt får Kriminalvården i särskilda fall, om det behövs från ordnings- eller säkerhetssynpunkt, besluta om särskilda inskränkningar i rätten att ta emot eller skicka försändel-

¹ Senaste lydelse 2006:248.

² Senaste lydelse 2006:897.

sändelser, att ta emot besök eller att samtala i telefon med utomstående. *Beträffande* den som är intagen i eller *skall* förpassas till ett särskilt ungdomshem till följd av en dom på sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken får Statens institutionsstyrelse fatta motsvarande beslut. Brev som avses i 9 § första stycket första meningen lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. från den som är häktad eller anhållen, brev som avses i 25 § första stycket första meningen lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt från den som är intagen liksom brev som avses i 19 § andra stycket lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga *skall* dock alltid vidarebefordras utan föregående granskning.

Beträffande den som ges rättspsykiatrisk vård efter beslut av domstol eller som är intagen i kriminalvårdsanstalt får regeringen i särskilda fall, om det *är påkallat* med hänsyn till rikets säkerhet eller till risken för att denne under vistelsen på sjukvårdsinrättningen medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, besluta om särskilda inskränkningar i rätten att ta emot eller skicka försändelser, ta emot besök eller samtala i telefon med utomstående.

ser, att ta emot besök eller att samtala i telefon med utomstående. *I fråga om* den som är intagen i eller *ska* förpassas till ett särskilt ungdomshem till följd av en dom på sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken får Statens institutionsstyrelse fatta motsvarande beslut. Brev som avses i 9 § första stycket första meningen lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. från den som är häktad eller anhållen, brev som avses i 25 § första meningen lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt från den som är intagen liksom brev som avses i 19 § andra stycket lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga *ska* dock alltid vidarebefordras utan föregående granskning.

I fråga om den som ges rättspsykiatrisk vård efter beslut av domstol eller som är intagen i kriminalvårdsanstalt får regeringen i särskilda fall, om det *behövs* med hänsyn till rikets säkerhet eller till risken för att denne under vistelsen på sjukvårdsinrättningen medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, besluta om särskilda inskränkningar i rätten att ta emot eller skicka försändelser, ta emot besök eller samtala i telefon med utomstående.

9 §³

Chefsöverläkaren får, *utom i fall* då vården förenats med särskild utskrivningsprövning, ge en patient som genomgår rättspsykiatrisk vård på grund av beslut enligt 31 kap. 3 § brottsbalken av domstol, tillstånd att under viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårds-

Chefsöverläkaren får ge en patient, som ges rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken utan beslut om särskild utskrivningsprövning, tillstånd att under en viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårdsinrättningens område. Tillståndet får ges för ett

³ Senaste lydelse 2000:354.

inrättningens område. Tillståndet får ges för visst tillfälle eller för vissa återkommande tillfällen. *Tillståndet får också ges för en längre period, om det finns särskilda skäl att anta att åtgärden är angelägen för att förbereda att tvångsvården upphör.* Tillstånd får ges endast under förutsättning att det står i överensstämmelse med vårdplanen.

Ett tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område får förenas med *särskilda villkor. I fråga om vilka villkor som får föreskrivas gäller bestämmelserna i 25 a § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.*

Chefsöverläkaren får återkalla ett tillstånd som avses i första stycket om förhållandena kräver det.

visst tillfälle eller för vissa återkommande tillfällen. Tillstånd får ges endast under förutsättning att det står i överensstämmelse med vårdplanen.

Ett tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område får förenas med *sådana villkor som anges i 26 § tredje stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.*

10 §⁴

Beträffande den som genomgår rättspsykiatrisk vård efter beslut enligt 31 kap. 3 § brottsbalken om särskild utskrivningsprövning prövas frågan om tillstånd att under en viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårdsinrättningens område av länsrätten efter ansökan av chefsöverläkaren eller patienten.

Vid sin prövning *skall* rätten särskilt beakta arten av den brottslighet som föranlett beslutet om särskild utskrivningsprövning, risken för återfall i brottslighet och verkan av den vård och behandling som patienten genomgått. Tillståndet får ges för visst tillfälle eller för vissa återkommande tillfällen. *Tillståndet får också ges för en längre period, om det finns särskilda skäl att anta att åtgärden är angelägen för att förbereda att den rättspsykiatriska vården upphör.* Tillstånd får ges endast under förutsättning att det står i överens-

I fråga om den som ges rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med beslut om särskild utskrivningsprövning prövas frågan om tillstånd att under en viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårdsinrättningens område av länsrätten efter ansökan av chefsöverläkaren eller patienten.

Vid sin prövning *ska* rätten särskilt beakta arten av den brottslighet som föranlett beslutet om särskild utskrivningsprövning, risken för återfall i brottslighet och verkan av den vård och behandling som patienten genomgått. Tillståndet får ges för *ett* visst tillfälle eller för vissa återkommande tillfällen. Tillstånd får ges endast under förutsättning att det står i överensstämmelse med vårdplanen.

⁴ Senaste lydelse 2000:354.

stämmelse med vårdplanen.

Ett tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område får förenas med särskilda villkor. *I fråga om vilka villkor som får föreskrivas gäller bestämmelserna i 25 a § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.*

Länsrätten får efter ansökan av chefsöverläkaren överlämna åt denne att *beträffande* viss patient besluta om tillstånd enligt första stycket. När det finns skäl för det, får länsrätten återta denna *befogenhet*. Chefsöverläkaren får återkalla ett tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område, om förhållandena kräver det.

Ett tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område får förenas med *sådana villkor som anges i 26 § tredje stycket* lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

Länsrätten får efter ansökan av chefsöverläkaren överlämna åt denne att *för en* viss patient besluta om tillstånd enligt första stycket. När det finns skäl för det, får länsrätten återta denna *beslutanderätt*. Chefsöverläkaren får återkalla ett tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område, om förhållandena kräver det.

11 §⁵

Den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller i ett särskilt ungdomshem till följd av en dom på sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken och som *genomgår* rättspsykiatrisk vård får ges tillstånd att under en viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårdsinrättningens område. Tillståndet får ges för visst tillfälle eller för vissa återkommande tillfällen. *Tillståndet får också ges för en längre period, om det finns särskilda skäl att anta att åtgärden är angelägen för att förbereda att tvångsvården upphör.* Tillstånd får ges endast under förutsättning att det står i överensstämmelse med vårdplanen.

Ett tillstånd enligt första stycket får förenas med *särskilda* villkor. *I fråga om vilka villkor som får föreskrivas gäller bestämmelserna i 25 a § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.*

Den som är intagen i *en* kriminalvårdsanstalt eller i ett särskilt ungdomshem till följd av en dom på sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken och som *ges* rättspsykiatrisk vård får ges tillstånd att under en viss del av vårdtiden vistas utanför sjukvårdsinrättningens område. Tillståndet får ges för *ett* visst tillfälle eller för vissa återkommande tillfällen. Tillstånd får ges endast under förutsättning att det står i överensstämmelse med vårdplanen.

Ett tillstånd enligt första stycket får förenas med *sådana* villkor *som anges i 26 § tredje stycket* lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård.

⁵ Senaste lydelse 2006:897.

Upphörande av rättspsykiatrisk vård

Om den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken utan beslut om särskild utskrivningsprövning inte längre lider av en allvarlig psykisk störning eller om det inte längre med hänsyn till hans psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång, skall chefsöverläkaren vid den enhet där patienten vårdas genast besluta att vården skall upphöra. Detsamma gäller beträffande den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 4 § när det inte längre finns förutsättningar för sådan vård. Frågan om den rättspsykiatriska vårdens upphörande skall övervägas fortlöpande.

Fortsatt vård och vårdens upphörande för den som vårdas utan särskild utskrivningsprövning**12 §**

Rättspsykiatrisk vård för den som vårdas enligt 31 kap. 3 § brottsbalken utan beslut om särskild utskrivningsprövning får pågå under högst fyra månader, räknat från den dag då domstolens beslut blivit verkställbart. Har patienten kommit till sjukvårdsinrättningen en senare dag, räknas tiden från den dagen.

12 a §

På ansökan av chefsöverläkaren får länsrätten medge att den rättspsykiatriska vården ska övergå i öppen eller sluten form eller fortsätta utöver den i 12 § angivna längsta tiden. I ansökan ska det anges om vården avser sluten eller öppen rättspsykiatrisk vård. Vid ansökan om öppen rättspsykiatrisk vård tillämpas 7 § fjärde stycket och 7 a § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Det som sägs där om öppen psykiatrisk tvångsvård gäller i stället öppen rättspsykiatrisk vård.

Medgivande till förlängning av vårdtiden får lämnas för högst sex månader åt gången, räknat från den dag då länsrätten meddelar beslut i frågan.

Vid beslut om öppen rättspsyki-

atrisk vård ska rätten föreskriva de särskilda villkor enligt 3 a § första stycket 2 som ska gälla för vården. De särskilda villkoren får vara sådana som anges i 26 § tredje stycket lagen om psykiatrisk tvångsvård. Rätten får överlämna åt chefsöverläkaren att besluta om dessa villkor. När det finns skäl för det, får rätten återta denna beslutanderätt.

Till ansökan om fortsatt öppen rättspsykiatrisk vård ska det fogas en uppföljning av den samordnade vårdplanen.

13 §

Rättspsykiatrisk vård som avses i 12 § första meningen får pågå under högst fyra månader, räknat från den dag då domstolens beslut blivit verkställbart. Har patienten kommit till sjukvårdsinrättningen en senare dag, räknas tiden från den dagen.

Chefsöverläkaren ska genast besluta att vården av en patient som ges rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken utan beslut om särskild utskrivningsprövning ska upphöra om

- 1. patienten inte längre lider av en allvarlig psykisk störning, eller*
- 2. det inte längre med hänsyn till patientens psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han eller hon*

a) är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård som är förenad med frihetsberövande och annat tvång, eller

b) ges öppen rättspsykiatrisk vård.

Efter ansökan av chefsöverläkaren får länsrätten medge att den rättspsykiatriska vården fortsätter utöver den nämnda längsta tiden.

Medgivande till förlängning av vårdtiden får lämnas för högst sex månader åt gången, räknat från provningstillfället. Ansökan om förlängning skall ha kommit in till länsrätten innan tiden för gällande beslut om rättspsykiatrisk vård har löpt ut.

Chefsöverläkaren ska fortlöpande överväga frågan om den rättspsykiatriska vårdens upphörande.

14 §

Har en ansökan enligt 13 § kommit in till länsrätten, får den rättspsykiatriska vården fortsätta i avvaktan på *rättens* beslut. Avslår rätten ansökan, *skall* vården upphöra omedelbart. Ansökan *och* medgivande *i* anledning av en sådan ansökan fortsätter att gälla, om patienten överförs till en annan sjukvårdsinrättning utan att beslut har fattats om att den rättspsykiatriska vården *skall* upphöra.

Den rättspsykiatriska vården upphör, om inte en ansökan om medgivande till sådan vård har kommit in till länsrätten *inom den tid som anges i 13 § tredje stycket andra meningen*.

Har en ansökan enligt 12 a § kommit in till länsrätten, får den rättspsykiatriska vården fortsätta i avvaktan på *länsrättens* beslut. *Om vården fortsätter ska den ges i den form som föreskrivs i det senaste beslutet om rättspsykiatrisk vård*. Avslår rätten ansökan, *ska* vården upphöra omedelbart. *Chefsöverläkarens* ansökan *eller rättens* medgivande *med* anledning av en sådan ansökan fortsätter att gälla, om patienten överförs till en annan sjukvårdsinrättning utan att beslut har fattats om att den rättspsykiatriska vården *ska* upphöra.

Den rättspsykiatriska vården upphör, om inte en ansökan om medgivande till fortsatt vård har kommit in till länsrätten *innan tiden för gällande beslut om rättspsykiatrisk vård har löpt ut*.

Upphörande av vården för anhållna m.fl.

15 §⁶

I fråga om den som ges rättspsykiatrisk vård enligt 4 § ska chefsöverläkaren genast besluta att vården ska upphöra när det inte längre finns förutsättningar för sådan vård. Chefsöverläkaren ska fortlöpande överväga frågan om den rättspsykiatriska vårdens upphörande.

Rättspsykiatrisk vård enligt 4 § *skall* upphöra senast

1. *beträffande* den som är anhållen eller häktad, när beslutet om frihetsberövande upphört att gälla,
2. *beträffande* den som är intagen med stöd av 10 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning, när *denne* inte längre får hållas kvar på undersökningsenheten,

Rättspsykiatrisk vård enligt *första stycket* ska upphöra senast

1. *för* den som är anhållen eller häktad, när beslutet om frihetsberövande upphört att gälla,
2. *för* den som är intagen med stöd av 10 § lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk undersökning, när *han eller hon* inte längre får hållas kvar på undersökningsenheten,

⁶ Senaste lydelse 2006:897.

3. *beträffande* den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, när frigivning sker,

4. *beträffande* den som är intagen i ett särskilt ungdomshem till följd av en dom på sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken, vid verkställighetens slut.

3. *för* den som är intagen i kriminalvårdsanstalt, när frigivning sker,

4. *för* den som är intagen i ett särskilt ungdomshem till följd av en dom på sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken, vid verkställighetens slut.

Särskild utskrivningsprövning

16 §

Beträffande den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med särskild utskrivningsprövning *skall* vården upphöra när

1. det inte längre till följd av den psykiska störning som föranlett beslutet om särskild utskrivningsprövning finns risk för att patienten återfaller i brottslighet som är av allvarligt slag och

2. det inte heller annars med hänsyn till patientens psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång.

En fråga enligt första stycket prövas av länsrätten efter anmälan av chefsöverläkaren eller efter ansökan av patienten. Anmälan skall ske genast när chefsöverläkaren finner att den rättspsykiatriska vården kan upphöra. I annat fall skall anmälan göras senast inom fyra månader, räknat från den dag då domstolens beslut blivit verkställbart eller, om patienten kommit till sjukvårdsinrättningen en senare dag, från den dagen. Därefter skall anmälan göras inom var sjätte månad från den dag då rätten senast meddelade beslut i frågan.

I fråga om den som ges rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med särskild utskrivningsprövning ska vården upphöra när

1. det inte längre till följd av den psykiska störning som föranlett beslutet om särskild utskrivningsprövning finns risk för att patienten återfaller i brottslighet som är av allvarligt slag, och

2. det inte heller annars med hänsyn till patientens psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att han *eller hon*

a) är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård som är förenad med frihetsberövande och annat tvång, *eller*

b) *ges öppen rättspsykiatrisk vård.*

16 a §

En fråga om särskild utskrivningsprövning prövas av länsrätten efter anmälan av chefsöverläkaren eller efter ansökan av patienten.

Chefsöverläkaren ska anmäla frågan om särskild utskrivningsprövning senast fyra månader efter det att rättsens beslut enligt 31 kap. 3 § brottsbalken blivit verkställbart, eller om patienten kommit till sjukvårdsinrättningen en senare dag, från den dagen. Därefter ska anmälan göras inom var sjätte månad från den dag då länsrätten senast meddelade beslut i frågan.

Chefsöverläkaren ska genast anmäla en fråga om särskild utskrivningsprövning när han eller hon anser att den rättspsykiatriska vården kan upphöra eller att vården bör övergå till öppen eller sluten rättspsykiatrisk vård.

Vid beslut om öppen rättspsykiatrisk vård ska rätten föreskriva de särskilda villkor enligt 3 b § första stycket 3 som ska gälla för vården. De särskilda villkoren får vara sådana som anges i 26 § tredje stycket lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Rätten får överlämna åt chefsöverläkaren att besluta om de särskilda villkoren. När det finns skäl för det, får rätten återta denna beslutanderätt.

16 b §

Om chefsöverläkaren vid anmälan enligt 16 a § anser att den rättspsykiatriska vården ska fortsätta, ska han eller hon ange om vården bör ges som sluten eller öppen rättspsykiatrisk vård.

I anmälan om öppen rättspsykiatrisk vård ska det anges vilka omständigheter som utgör grund för tvångsvården och vilka

särskilda villkor som rätten bör föreskriva. Till anmälan ska det fogas en sådan samordnad vårdplan som anges i 7 a § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Därutöver ska det lämnas en särskild redogörelse för risken för att patienten till följd av sin psykiska störning återfaller i brottslighet som är av allvarligt slag och för de insatser som har planerats för att motverka att han eller hon återfaller i sådan brottslighet. Det som i 7 a § lagen om psykiatrisk tvångsvård sägs om öppen psykiatrisk tvångsvård gäller i stället öppen rättspsykiatrisk vård.

Till anmälan om fortsatt öppen rättspsykiatrisk vård ska det fogas en uppföljning av den samordnade vårdplanen.

18 §⁷

Patienten får hos länsrätten överklaga ett beslut av chefsöverläkaren enligt denna lag som innebär

1. intagning enligt 5 § för rättspsykiatrisk vård, varvid överklagandet *skall* anses innefatta även en begäran att vården *skall* upphöra,

2. avslag på en begäran att den rättspsykiatriska vården *skall* upphöra i fall som avses i 12 §,

3. avslag på en begäran om tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område i fall som avses i 9 § eller 10 § fjärde stycket första meningen eller meddelande av villkor i samband med en sådan vistelse,

4. återkallelse enligt 9 § eller 10 § fjärde stycket tredje

Patienten får hos länsrätten överklaga ett beslut av chefsöverläkaren enligt denna lag som innebär

1. intagning enligt 3 c eller 3 d § för sluten rättspsykiatrisk vård,

2. intagning enligt 5 § för rättspsykiatrisk vård, varvid överklagandet *ska* anses innefatta en begäran om att vården *ska* upphöra,

3. avslag på en begäran om att den rättspsykiatriska vården *ska* upphöra i fall som avses i 13 eller 15 §,

4. avslag på en begäran om tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område, i fall som avses i 9 § eller 10 § fjärde stycket första meningen eller meddelande av villkor i samband med en sådan vistelse,

5. återkallelse enligt 9 § eller 10 § fjärde stycket tredje

⁷ Senaste lydelse 2006:664.

meningen av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område,

5. förordnande enligt 8 § denna lag jämförd med 24 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård *om förstöring eller försäljning av egendom,*

6. inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster enligt 8 § denna lag jämförd med 20 a § *nämnda lag,* eller

7. övervakning av försändelser enligt 8 § denna lag jämförd med 22 a § *nämnda lag.*

meningen av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område,

6. förordnande *om förstöring eller försäljning av egendom* enligt 8 § denna lag jämförd med 24 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,

7. inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster enligt 8 § denna lag jämförd med 20 a § *lagen om psykiatrisk tvångsvård,*

8. övervakning av försändelser enligt 8 § denna lag jämförd med 22 a § *lagen om psykiatrisk tvångsvård, eller*

9. *meddelande av villkor i samband med öppen rättspsykiatrisk vård enligt 12 a § tredje stycket eller 16 a § fjärde stycket.*

I övrigt får beslut av chefsöverläkaren enligt denna lag inte överklagas. Chefsöverläkaren får inte överklaga rättens beslut enligt denna lag.

När ett beslut av chefsöverläkaren överklagas, *skall* överklagandet ges in till länsrätten. Länsrätten prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid. Har överklagandet kommit in för sent, *skall* länsrätten avvisa det, om förseningen inte beror på att chefsöverläkaren har lämnat patienten en felaktig underrättelse om hur man överklagar. Överklagandet *skall* inte avvisas, om det har kommit in till chefsöverläkaren innan tiden för överklagande har gått ut. I ett sådant fall *skall* chefsöverläkaren omedelbart vidarebefordra överklagandet till länsrätten.

När ett beslut av chefsöverläkaren överklagas, *ska* överklagandet ges in till länsrätten. Länsrätten prövar om överklagandet har kommit in i rätt tid. Har överklagandet kommit in för sent, *ska* länsrätten avvisa det, om förseningen inte beror på att chefsöverläkaren har lämnat patienten en felaktig underrättelse om hur man överklagar. Överklagandet *ska* inte avvisas, om det har kommit in till chefsöverläkaren innan tiden för överklagande har gått ut. I ett sådant fall *ska* chefsöverläkaren omedelbart vidarebefordra överklagandet till länsrätten.

20 §⁸

Allmän åklagare får överklaga

1. beslut enligt 10 § första stycket av länsrätten att patienten får vistas utanför sjukvårdsinrättningens område,

2. beslut enligt 10 § fjärde stycket första meningen av länsrätten att överlämna åt chefs-

2. beslut enligt 10 § fjärde stycket första meningen av länsrätten att överlämna åt chefs-

⁸ Senaste lydelse 2000:354.

överläkaren att *beträffande* viss patient besluta om tillstånd att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område,

3. beslut enligt 16 § att vården *skall* upphöra,

om åklagare före beslutet har anmält till rätten att beslutet kan komma att överklagas.

överläkaren att *för en* viss patient besluta om tillstånd att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område,

3. beslut enligt 16 a § att vården *ska* upphöra *eller ges i form av öppen rättspsykiatrisk vård*,

21 c §⁹

Vid handläggningen i kammarrätt av mål enligt denna lag *skall* nämndemän ingå i rätten. Detta gäller dock inte mål som enbart gäller en fråga som avses i 18 § första stycket 2, 3, 4 *eller* 5.

I ett mål enligt 18 § första stycket 3 *eller* 4, i fall då vården är förenad med särskild utskrivningsprövning, *skall* dock nämndemän ingå i kammarrätten.

Vid handläggningen i kammarrätt av mål enligt denna lag *ska* nämndemän ingå i rätten. Detta gäller dock inte mål som enbart gäller en fråga som avses i 18 § första stycket 3, 4, 5, 6 *eller* 9.

I ett mål enligt 18 § första stycket 4, 5 *eller* 9, i fall då vården är förenad med särskild utskrivningsprövning, *ska* dock nämndemän ingå i kammarrätten.

22 §¹⁰

I ett mål enligt 10 § första stycket eller 16 §, som har väckts genom ansökan av patienten, eller enligt 18 § första stycket 1 *skall* länsrätten inhämta yttrande av chefsöverläkaren. Om en chefsöverläkare ger in en ansökan eller anmälan enligt 10 § första stycket, 13 § eller 16 §, *skall* han *därvid* ange sin uppfattning i den fråga som *skall* prövas och lämna en redogörelse för de omständigheter, på vilka uppfattningen grundas.

Om det inte är uppenbart obehövt *skall* rätten i ett mål enligt 10, 10 a § eller 16 § ge åklagaren i det mål där beslutet om rättspsykiatrisk vård har meddelats eller, när det finns särskilda skäl, någon annan åklagare tillfälle att yttra sig innan beslut meddelas i fråga om *tillstånd att vistas utanför vårdin-*

I ett mål enligt 10 § första stycket eller 16 a §, som har väckts genom ansökan av patienten, eller enligt 18 § första stycket 1 *eller* 2 *ska* länsrätten inhämta yttrande av chefsöverläkaren. Om en chefsöverläkare ger in en ansökan eller anmälan enligt 3 c §, 10 § första stycket, 12 a eller 16 a §, *ska* han *eller hon* ange sin uppfattning i den fråga som *ska* prövas och lämna en redogörelse för de omständigheter på vilka uppfattningen grundas.

Om det inte är uppenbart obehövt, *ska* rätten i ett mål enligt 10, 10 a eller 16 a § ge åklagaren i det mål där beslutet om rättspsykiatrisk vård har meddelats eller, när det finns särskilda skäl, någon annan åklagare tillfälle att yttra sig innan beslut meddelas i fråga om
– *öppen rättspsykiatrisk vård*,

⁹ Senaste lydelse 2000:354.

¹⁰ Senaste lydelse 1995:738.

rättningens område, om överlämnande åt chefsöverläkaren att besluta om sådant tillstånd, om medgivande för chefsöverläkaren att ge tillstånd till vistelse utanför vårdavdelningen men inom sjukvårdsinrättningens område eller om upphörande av vården.

- tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område,
- överlämnande åt chefsöverläkaren att besluta om sådant tillstånd,
- medgivande för chefsöverläkaren att ge tillstånd till vistelse utanför vårdavdelningen men inom sjukvårdsinrättningens område, eller
- upphörande av vården.

22 a §¹¹

I mål hos allmän förvaltningsdomstol angående medgivande till fortsatt vård enligt 13 §, angående upphörande av sådan vård enligt 16 §, vid överklagande av beslut enligt 18 § första stycket 1, 2, 6 eller 7 eller angående tillstånd eller återkallelse av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område för den som genomgår rättspsykiatrisk vård med beslut enligt 31 kap. 3 § brottsbalken om särskild utskrivningsprövning, skall offentligt biträde förordnas för den som åtgärden avser, om det inte måste antas att behov av biträde saknas.

Offentligt biträde för den som åtgärden avser ska förordnas i mål hos allmän förvaltningsdomstol om målet gäller

1. medgivande till fortsatt vård enligt 3 c eller 12 a §,
2. upphörande av vård enligt 16 a §,
3. överklagande av beslut enligt 18 § första stycket 1, 2, 3, 7 eller 8, eller
4. tillstånd eller återkallelse av tillstånd att vistas utanför vårdinrättningens område för den som ges rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med beslut om särskild utskrivningsprövning.

Offentligt biträde ska dock inte förordnas, om det måste antas att det inte finns något behov av ett biträde.

22 b §¹²

I fråga om den som genomgår rättspsykiatrisk vård enligt 31 kap. 3 § brottsbalken med beslut om särskild utskrivningsprövning får allmän åklagare ansöka om att länsrätten upphäver beslut om

- tillstånd till vistelse utanför vårdinrättningens område, eller
- överlämnande åt chefsöverläkaren att besluta om tillstånd till vistelse utanför vårdinrättningens område.

Åklagaren får även ansöka hos

¹¹ Senaste lydelse 2006:664.

¹² Senaste lydelse 2000:354.

länsrätten om att en patient som ges öppen rättspsykiatrisk vård enligt 3 b § första stycket åter ska ges sluten rättspsykiatrisk vård.

I ett mål enligt första stycket *skall* länsrätten inhämta yttrande av chefsöverläkaren.

I ett mål enligt första *eller andra* stycket *ska* länsrätten inhämta yttrande av chefsöverläkaren.

23 §¹³

Chefsöverläkaren får uppdra åt en erfaren läkare med specialistkompetens inom någon *gren av psykiatrin* vid sjukvårdsinrättningen eller den enhet för rättspsykiatrisk undersökning där patienten vårdas att *fullgöra* uppgifter som chefsöverläkaren har enligt denna lag. Om det finns särskilda skäl, får chefsöverläkaren lämna sådant uppdrag åt en annan läkare vid inrättningen eller enheten, dock inte *såvitt* gäller

1. beslut enligt 5 § om intagning för rättspsykiatrisk vård,

2. ansökan enligt 13 § om medgivande till fortsatt vård,

3. anmälan enligt 16 § *andra stycket* om *upphörande av vården*,

4. beslut om behandlingen enligt 8 § denna lag jämförd med 17 § första stycket sista meningen lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,

5. beslut om fastspänning enligt 8 § denna lag jämförd med 19 § andra stycket *nämnda lag*,

6. beslut om avskiljande enligt 8 § denna lag jämförd med 20 § andra stycket *nämnda lag*,

7. beslut om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster enligt 8 § denna lag jämförd med 20 a §

Chefsöverläkaren får uppdra åt en erfaren läkare, med specialistkompetens inom någon *av de psykiatriska specialiteterna*, vid sjukvårdsinrättningen eller den enhet för rättspsykiatrisk undersökning där patienten vårdas att *utföra* uppgifter som chefsöverläkaren har enligt denna lag. Om det finns särskilda skäl, får chefsöverläkaren lämna *ett* sådant uppdrag åt en annan läkare vid inrättningen eller enheten, dock inte *när det* gäller

1. *intagning enligt 3 c eller 3 d § för sluten rättspsykiatrisk vård*,

2. beslut enligt 5 § om intagning för rättspsykiatrisk vård,

3. ansökan enligt 3 c eller 12 a § om medgivande till fortsatt vård,

4. anmälan enligt 16 a § om *särskild utskrivningsprövning*,

5. beslut om behandlingen enligt 8 § denna lag jämförd med 17 § första stycket sista meningen lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård,

6. beslut om fastspänning enligt 8 § denna lag jämförd med 19 § andra stycket *lagen om psykiatrisk tvångsvård*,

7. beslut om avskiljande enligt 8 § denna lag jämförd med 20 § andra stycket *lagen om psykiatrisk tvångsvård*,

8. beslut om inskränkning i rätten att använda elektroniska kommunikationstjänster enligt 8 § denna lag jämförd med 20 a §

¹³ Senaste lydelse 2006:664.

nämnda lag,

8. beslut om övervakning av försändelser enligt 8 § denna lag jämförd med 22 a § *nämnda lag,* eller

9. beslut om upphörande av sådan inskränkning eller övervakning som anges i 7 och 8.

lagen om psykiatrisk tvångsvård,

9. beslut om övervakning av försändelser enligt 8 § denna lag jämförd med 22 a § *lagen om psykiatrisk tvångsvård,* eller

10. beslut om upphörande av sådan inskränkning eller övervakning som anges i 8 och 9.

26 §¹⁴

Chefsöverläkaren *skall* se till att en patient som vårdas enligt denna lag, så snart patientens tillstånd tillåter, genom en individuellt anpassad information upplyses om sin rätt att få en stödperson.

När rättspsykiatrisk vård i fall som avses i 1 § andra stycket 1 har påbörjats eller upphört, *skall* chefsöverläkaren snarast underrätta vederbörande nämnd enligt lagen (1998:1656) om patientnämndsverksamhet m.m. om att så har skett. Nämnden *skall* i fall som avses i 4 § underrättas när patienten enligt 18 § första stycket 2 har överklagat ett beslut av chefsöverläkaren att den rättspsykiatriska vården inte *skall* upphöra, liksom när vården efter överklagandet har upphört.

Föreskrifterna om stödperson i 30–31 a §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård gäller i tillämpliga delar vid rättspsykiatrisk vård *som ges på en sjukvårdsinrättning*. Föreskriften i 30 § tredje stycket andra meningen nämnda lag om rätt för stödpersonen att besöka patienten på vårdinrättningen gäller dock bara i den mån det inte möter hinder på grund av *bestämmelserna i 8 § tredje stycket denna lag eller 16 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. om möjlighet att besluta om inskränkningar i patientens rätt att ta emot*

Chefsöverläkaren *ska* se till att en patient som vårdas enligt denna lag, så snart patientens tillstånd tillåter, genom en individuellt anpassad information upplyses om sin rätt att få en stödperson.

När rättspsykiatrisk vård i fall som avses i 1 § andra stycket 1 har påbörjats eller upphört, *ska* chefsöverläkaren snarast underrätta vederbörande nämnd enligt lagen (1998:1656) om patientnämndsverksamhet m.m. om att så har skett. Nämnden *ska* i fall som avses i 4 § underrättas när patienten enligt 18 § första stycket 3 har överklagat ett beslut av chefsöverläkaren *om* att den rättspsykiatriska vården inte *ska* upphöra, liksom när vården efter överklagandet har upphört.

Föreskrifterna om stödperson i 30–31 a §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård gäller i tillämpliga delar vid rättspsykiatrisk vård. Föreskriften i 30 § tredje stycket andra meningen nämnda lag om rätt för stödpersonen att besöka patienten på vårdinrättningen gäller dock bara i den mån det inte möter hinder på grund av *inskränkningar i patientens rätt att ta emot besök som har beslutats med stöd av 8 § tredje stycket denna lag eller 16 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.*

¹⁴ Senaste lydelse 2000:354.

besök.

28 §¹⁵

Genomgår en patient rättspsykiatrisk vård som är förenad med särskild utskrivningsprövning skall chefsöverläkaren, om brottet och övriga omständigheter gör det påkallat, ge målsäganden möjlighet att begära att bli underrättad dels om att patienten har lämnat sjukvårdsinrättningen utan tillstånd eller inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut eller tillståndet har återkallats, dels när beslut fattas om att patienten får vistas utanför sjukvårdsinrättningens område eller att vården skall upphöra. Önskar målsäganden underrättelse, skall en sådan ges så snart som möjligt och vid beslut som anges i denna paragraf innan patienten lämnar vårdinrättningen.

Ges en patient rättspsykiatrisk vård som är förenad med särskild utskrivningsprövning ska chefsöverläkaren, om det behövs med hänsyn till brottet och övriga omständigheter, ge målsäganden möjlighet att begära att bli underrättad när

1. patienten har lämnat sjukvårdsinrättningen utan tillstånd eller inte har återvänt dit sedan tiden för ett tillstånd att vistas utanför inrättningens område har gått ut eller tillståndet har återkallats,

2. beslut har fattats om att patienten får vistas utanför sjukvårdsinrättningens område,

3. beslut har fattats om att patienten ska genomgå öppen rättspsykiatrisk vård, eller

4. beslut har fattats om att vården ska upphöra.

Önskar målsäganden underrättelse, ska en sådan ges vid beslut som anges i denna paragraf innan patienten lämnar vårdinrättningen och annars så snart som möjligt.

Om det finns särskilda skäl får en sådan underrättelse lämnas utan att målsäganden begärt att bli underrättad.

Underrättelsen *skall* utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Underrättelsen *skall* innehålla information om de regler som gäller för meddelande av besöksförbud enligt lagen (1988:688) om besöksförbud.

Underrättelsen *ska* utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Underrättelsen *ska* innehålla information om de regler som gäller för meddelande av besöksförbud enligt lagen (1988:688) om besöksförbud.

1. Denna lag träder i kraft den 1 september 2008.

2. En ansökan om tillstånd att vistas utanför sjukvårdsinrättningens område ska prövas enligt äldre föreskrifter om den kommit in till chefs-

¹⁵ Senaste lydelse 2006:934.

överläkaren, länsrätten, Kriminalvården eller Statens institutionsstyrelse före ikraftträdandet.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §²

Länsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. när åtgärd som avser endast måls beredande vidtages,
2. vid sådant förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av annan länsrätt,
3. vid beslut som avser endast rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende,
4. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.

Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttan rätt, är länsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Åtgärder som avser endast beredandet av ett mål och som inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare får utföras av en annan tjänsteman som har tillräcklig kunskap och erfarenhet och som är anställd vid länsrätten eller vid en tingsrätt på samma ort som länsrätten. Närmare bestämmelser om detta meddelas av regeringen.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande i sak av

1. mål av enkel beskaffenhet,
2. mål enligt lagen (1994:466) om särskilda tvångsåtgärder i beskattningsförfarandet, enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om handlings undantagande från taxeringsrevision, skatterevision eller annan granskning och om befrielse från skyldighet att lämna upplysningar, visa upp handling eller lämna kontrolluppgift enligt skatteförfattningarna,
3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård i enskildhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet eller avskildhet enligt 34 § samma lag, mål om

3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, mål om vård i enskildhet enligt 15 b § samma lag, mål om avskildhet enligt 15 c § samma lag, mål om tillfälligt flyttningsförbud enligt 27 § samma lag, mål om omedelbart omhändertagande enligt 13 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, mål om vård i enskildhet eller avskildhet enligt 34 § samma lag, mål om

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Senaste lydelse 2007:1094.

vård i enskildhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 2–4 såvitt avser de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 5 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m., mål enligt lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt samt mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

vård i enskildhet enligt 14 § lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, mål om avskildhet enligt 17 § samma lag, mål om tillfällig isolering enligt 5 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168), mål enligt 12 § första stycket och 33 § lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård, mål enligt 18 § första stycket 3–5 och 9 såvitt avser de fall då vården inte har förenats med särskild utskrivningsprövning eller 6 lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, mål om förvar och uppsikt enligt utlänningslagen (2005:716), mål enligt lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m., mål enligt lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt samt mål enligt lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,

4. mål enligt folkbokföringsförfattningarna, mål rörande preliminär skatt eller om anstånd med att betala skatt eller avgifter enligt skatteförfattningarna,

5. mål enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster,

6. mål som avser en fråga av betydelse för inkomstbeskattningen, dock endast om värdet av vad som yrkas i målet uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring,

7. mål enligt lagen (2004:629) om trängselskatt.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2008.

4 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 14 kap. 2 § sekretesslagen (1980:100)¹ ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2007/08:53 Föreslagen lydelse

14 kap.

2 §²

Sekretess hindrar inte att uppgift i annat fall än som avses i 1 § lämnas till myndighet, om uppgiften behövs där för

1. förundersökning, rättegång, ärende om disciplinansvar eller skiljande från anställning eller annat jämförbart rättsligt förfarande vid myndigheten mot någon rörande hans deltagande i verksamheten vid den myndighet där uppgiften förekommer,

2. omprövning av beslut eller åtgärd av den myndighet där uppgiften förekommer, eller

3. tillsyn över eller revision hos den myndighet där uppgiften förekommer.

Sekretess hindrar inte att uppgift lämnas i muntligt eller skriftligt yttrande av sakkunnig till domstol eller myndighet som bedriver förundersökning i brottmål.

Sekretess hindrar inte att uppgift om enskilds adress, telefonnummer och arbetsplats eller uppgift i form av fotografisk bild av enskild lämnas till en myndighet, om uppgiften behövs där för delgivning enligt delgivningslagen (1970:428). Uppgift hos myndighet som driver televerksamhet om enskilds telefonnummer får dock, om den enskilde hos myndigheten begärt att abonnemanget ska hållas hemligt och uppgiften omfattas av sekretess enligt 9 kap. 8 § tredje stycket, lämnas ut endast om den myndighet som begär uppgiften finner att det kan antas att den som söks för delgivning håller sig undan eller att det annars finns synnerliga skäl.

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

För uppgift som omfattas av sekretess enligt 7 kap. 1 c–6 och 34 §§, 8 kap. 8 § första stycket, 9 eller 15 § eller 9 kap. 4 eller 7 §, 8 § första eller andra stycket eller 9 § gäller vad som föreskrivs i fjärde stycket endast såvitt angår misstanke om

1. brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år,

2. försök till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år eller

3. försök till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, om gärningen innefattat försök till överföring av sådan

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2007:243.

allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168),

om inte annat följer av sjätte–åttonde styckena.

Sekretess enligt 7 kap. 1 c §, 4 § eller 34 § hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott

1. enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller

2. som avses i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor,

mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Sekretess enligt 7 kap. 4 § första och tredje styckena hindrar vidare inte att uppgift, som angår misstanke om

1. överlåtelse av narkotika i strid med narkotikastrafflagen (1968:64),

2. överlåtelse av dopningsmedel i strid med lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller

3. icke ringa fall av olovlig försäljning eller anskaffning av alkohol-drycker enligt alkohollagen (1994:1738),

till den som inte fyllt arton år, lämnas till åklagarmyndighet eller polismyndighet.

Sekretess som avses i sjunde stycket hindrar vidare inte att uppgift som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande lämnas till polismyndighet när någon som kan antas vara under arton år påträffas av personal inom socialtjänsten under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för den unges hälsa eller utveckling. Det-samma gäller om den unge påträffas när han eller hon begår brott.

Sekretess enligt 7 kap. 1 c och 4 §§ hindrar inte att uppgift lämnas till polismyndighet eller annan myndighet som ska ingripa mot brott, om uppgiften behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 13 kap. 1 § luftfartslagen (1957:297), 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009) eller 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519).

Sekretess enligt 7 kap. 1 c § och 4 § första och tredje styckena hindrar inte att uppgift om enskild, som inte fyllt arton år eller som fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller närstående till denne lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till annan sådan myndighet, om det behövs för att den enskilde ska få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Det-samma gäller i fråga om lämnande av uppgift om gravid kvinna eller närstående till henne, om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet.

Sekretess enligt 7 kap. 1 c § eller 4 § första och tredje styckena hindrar inte att uppgift om enskild, eller närstående till denne, lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till annan sådan myndighet, om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och denne

1. inte har fyllt arton år,

2. fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel,

3. vårdas med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård, eller

*4. är gravid, och det behövs för
en nödvändig insats till skydd för
det väntade barnet.*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2008.